वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ. व. २०७९/०८०

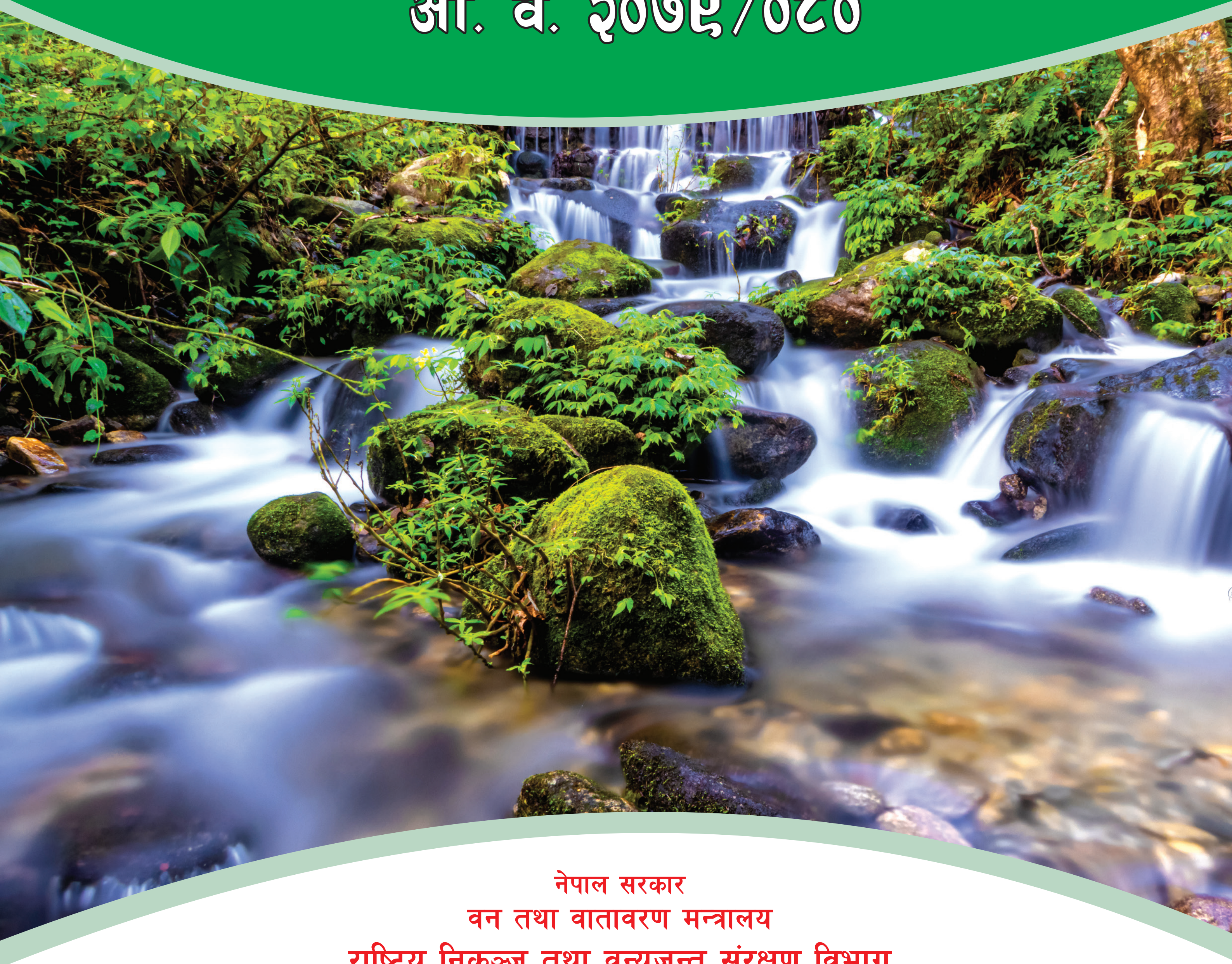

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाण्डौ

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

आ. व. २०७९/०८०

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाण्डौ

प्रमुख सल्लाहकार
डा. गणेश पन्त
वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सल्लाहकारहरु
संरक्षण अधिकृत श्री केदारनाथ कट्टेल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
शाखा अधिकृत श्री आनन्दराम श्रेष्ठ, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
संरक्षण अधिकृत श्री रविन चौधरी, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
संरक्षण अधिकृत श्री सिर्जना श्रेष्ठ, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
संरक्षण अधिकृत श्री कान्ति कँडेल, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सम्पादक
संरक्षण अधिकृत श्री शिवलाल गैरे, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
रेञ्जर श्री मन्जित बिष्ट, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

आवरण तस्विर
© रेञ्जर श्री सरोज खड्का

अन्य तस्विरहरु
वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत डा. गणेश पन्त
संरक्षण अधिकृत श्री शिवलाल गैरे
संरक्षण अधिकृत श्री रविन चौधरी
संरक्षण अधिकृत श्री सिर्जना श्रेष्ठ
रेञ्जर श्री लव गुरागाईं
रेञ्जर श्री मन्जित बिष्ट
रेञ्जर श्री सरोज खड्का
रेञ्जर श्री दिपक चन्द

प्रकाशक
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाण्डौ
फोन नं. : ०१-४३७०३५५
वेबसाइट : www.snnp.gov.np
इमेल : snnp.gov@gmail.com

मुद्रण
सिग्मा जनरल अफसेट प्रेस
सानेपा, ललितपुर-२
०१-५४५४०२९

दुई शब्द

देशको कुल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत क्षेत्रफल ओगट्ने संरक्षित क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रले दुर्लभ वन्यजन्तु र वनस्पति, भू-दृष्य तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएका छन् । त्यस मध्ये शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयले १५९ वर्ग कि.मि. निकुञ्ज र ११८.६१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको मध्यवर्ती क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । मध्य पहाडको जैविक विविधता संरक्षणका साथै वागमती र विष्णुमती नदीको जलाधार क्षेत्रलाई संरक्षण गर्ने मुख्य उदेश्यका साथ वि.सं. २०३४ सालमा जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रुपमा स्थापना भएकोमा २०५८ सालमा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज हुँदै वि.सं. २०६५ सालमा यस निकुञ्जमा नागार्जुन क्षेत्र समेतलाई समेटेर शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै आइएको छ ।

वि. सं. २०७२ चैत्र १५ गते काठमाडौं, धादिङ्ग, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको ११८.६१ वर्ग कि. मि. क्षेत्रफल समेटी मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा भए पश्चात् जैविक विविधता संरक्षणमा जनसहभागिता जुट्न थालेको छ । यस राष्ट्रिय निकुञ्जको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि छुट्टै शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ कार्यान्वयनको क्रममा रहेको छ । निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाका गणहरु तथा सरोकारवालाहरुसंगको सहकार्यमा निकुञ्जको प्राकृतिक स्रोत माथिको चाप न्यून र चोरी शिकार नियन्त्रण गर्ने कार्य भईरहेको भएता पनि जैविक विविधता, भू दृश्य र प्राकृतिक सम्पदाहरुको क्षेत्रको रुपमा रहेको निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा केही चुनौतिहरु सामना गर्नु परेको छ । वन्यजन्तुको बासस्थानको विनाश तथा क्षयीकरण, मध्यवर्ती क्षेत्र अतिक्रमण, चोरीशिकार, मानव-वन्यजन्तु द्वन्द, घाइते, अशक्त, टुहुरा र असहाय वन्यजन्तुको व्यवस्थापन आदि मुख्य चुनौतिको रुपमा रहेका छन् ।

जैविक विविधता संरक्षण र निकुञ्ज व्यवस्थापनको कार्यलाई निरन्तरता दिंदै आ. व. २०७९/०८० मा पनि मुख्य रुपमा निकुञ्ज क्षेत्रका जैविक विविधताको संरक्षण तथा व्यवस्थापन, भौतिक तथा पर्यटकीय पूर्वाधारहरुको निर्माण तथा मर्मत संभार, पर्यटन प्रवर्धन, अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता बिकास, निकुञ्ज सुरक्षा तथा आगलागी नियन्त्रण, प्रचारप्रसार, अन्तरक्रिया तथा समन्वय, नीतिगत व्यवस्थापन, वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत र अन्य मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यस निकुञ्जबाट संचालित उक्त कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरुबाट प्राप्त उपलव्धीहरु समेटेर वाार्षिक प्रगति विवरण सहितको यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस पुस्तक मार्फत आ.व. २०७९/०८० मा संचालित कार्यक्रमहरु तथा अन्य जानकारीमूलक विवरणहरु सर्वसाधारण, सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु, अध्ययन अनुसन्धानकर्ता लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुलाई लाभदायक हुने विश्वास लिएको छु ।

कार्यक्रम कार्यान्वयन गरी लक्ष्य हासिल गर्नको लागि रचनात्मक सुझाव, निर्देशन एवं हौसला प्रदान गर्नुहुने राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशकप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै वार्षिक कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण संस्थाहरु, निकुञ्जका कर्मचारी मित्रहरु, निकुञ्जमा तैनाथ नेपाली सेनाका गणहरु, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिका अध्यक्ष, अन्य पदाधिकारी लगायत सम्पूर्ण उपभोक्ताहरुलाई हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै यस निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा सम्बन्धित सबै क्षेत्र र पक्षबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु । वर्षभरि संचालित कार्यक्रमलाई मुखरित हुने तवरले सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुको आवश्यक विवरण संकलन गरी प्रतिवेदन तयारीमा विशेष योगदान गर्नुहुने यस कार्यालयका संरक्षण अधिकृत श्री शिवलाल गैरे र रेञ्जर श्री मन्जित बिष्टलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यस पुस्तकमा समावेश गरिएका विषयवस्तुहरुका बारेमा पाठकवर्गबाट समिक्षात्मक एवं रचनात्मक प्रतिक्रियाको अपेक्षा समेत गरेको छु ।

धन्यवाद ।

डा. गणेश पन्त
वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत

विषय-सूची

१. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज १
१.१. परिचय १
१.२. लक्ष्य २
१.३. निकुञ्ज स्थापना तथा व्यवस्थापनको उद्देश्यहरु २
१.४. अवस्थिति २
१.५. भू-उपयोग २
१.६. राष्ट्रिय निकुञ्जको विशेषताहरु ५
१.७. सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिहरु ६

२. जैविक विविधता ९
२.१. वन तथा वनस्पति विविधता ९
२.२. वन्यजन्तु १०
२.३. जलस्रोत १३
२.४. सांस्कृतिक सम्पदा/विविधता १३

३. आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रमहरुको प्रगति १५
३.१ भौतिक पूर्वाधार निर्माण/मर्मत सुधार कार्य १५
३.२ तालिम/गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया १७
३.३. पर्यापर्यटन कार्यक्रम १८
३.४ चोरीशिकार नियन्त्रण कार्य २०
३.५. विविध २४

४. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन २७
४.१. परिचय २७
४.२. मध्यवर्ती क्षेत्र स्थापनाको उद्देश्य २७
४.३. चुनौती २७
४.४. मध्यवर्ती क्षेत्रको संरचना २८
४.५. मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति, समूहहरुको विवरण २८
४.६. मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनको विवरण २९
४.७. आ.व. २०७९/०८० मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा संचालित कार्यक्रमहरुको प्रगति विवरण २९
४.८. राहत वितरण ३१

५. पर्यटन र राजश्व ३३

अनुसूचीहरु

१. निकुञ्ज क्षेत्र घोषणाको राजपत्र ३८
२. मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र ३९
३. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना ४०
४. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु सम्रक्षण विभाग आयोजना ४४
५. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सांगठनिक संरचना ४५
६. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी विवरण ४६
७. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा पश्चातका कार्यालय प्रमुखहरुको नामावली ४७
८. कार्यरत कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार नामावली ४८
९. खानेपानी मर्मतको अनुमति विवरण ५३
१०. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा रहेका पदमार्गहरुको विवरण ५६
११. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश गर्दा लाग्ने प्रवेश शुल्कको विवरण ५७
१२. अध्ययन अनुमति प्रदान गरिएको विवरण ५९
१३. मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरुको विवरण ६१

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज

१

१.१ परिचय

वि.सं. २००७ देखि वि.सं. २०३२ साल सम्म २५ वर्षको अवधिमा अत्यधिक वन विनाश र अतिक्रमणका कारण पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीको जलाधार क्षेत्रको विनाश भएकोले यी नदीहरुको जलाधार क्षेत्र संरक्षण गर्न नेपाल सरकारले वि.सं. २०३२ सालमा शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रुपमा घोषणा गरी संरक्षणको शुरुवात गरेको थियो । त्यसको दुई वर्ष पश्चात् वि.सं. २०३४ सालमा यसलाई शिवपुरी संरक्षित जलाधार क्षेत्र र वि.सं. २०३९ (सन् १९८३) मा शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षको रुपमा संरक्षण गर्न थालियो। काठमाडौं, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको समुन्द्र सतहदेखि ९६० मिटरदेखि २,७३२ मिटर उचाईसम्म फैलिएको मध्य पहाडी भू-भागको १४४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रलाई वि.सं. २०५८ साल फाल्गुण ६ गते (सन् २००२ फेब्रुवरी १८) मा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरियो । वि.सं. २०६५ (सन् २००९) सालमा १५ वर्ग किमी क्षेत्रफल भएको काठमाडौं र धादिङ जिल्लामा अवस्थित नागार्जुन वन क्षेत्रलाई पनि समावेश गरी शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरियो । यो राष्ट्रिय निकुञ्ज काठमाण्डौ उपत्यकाको उत्तर र पश्चिममा फैलिएको छ र यसले नेपालको संरक्षित क्षेत्र प्रणालीमा मध्य पहाडी भूभागको पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको छ । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्थानीय बासिन्दाको सक्रिय सहभागिता हासिल गर्न वि.सं. २०७२ (सन् २०१६) मा काठमाण्डौ, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङ जिल्लाका ९ नगरपालिका र २ गाउँपालिकाको ११८.६१ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल समेटेर मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरिएको छ ।

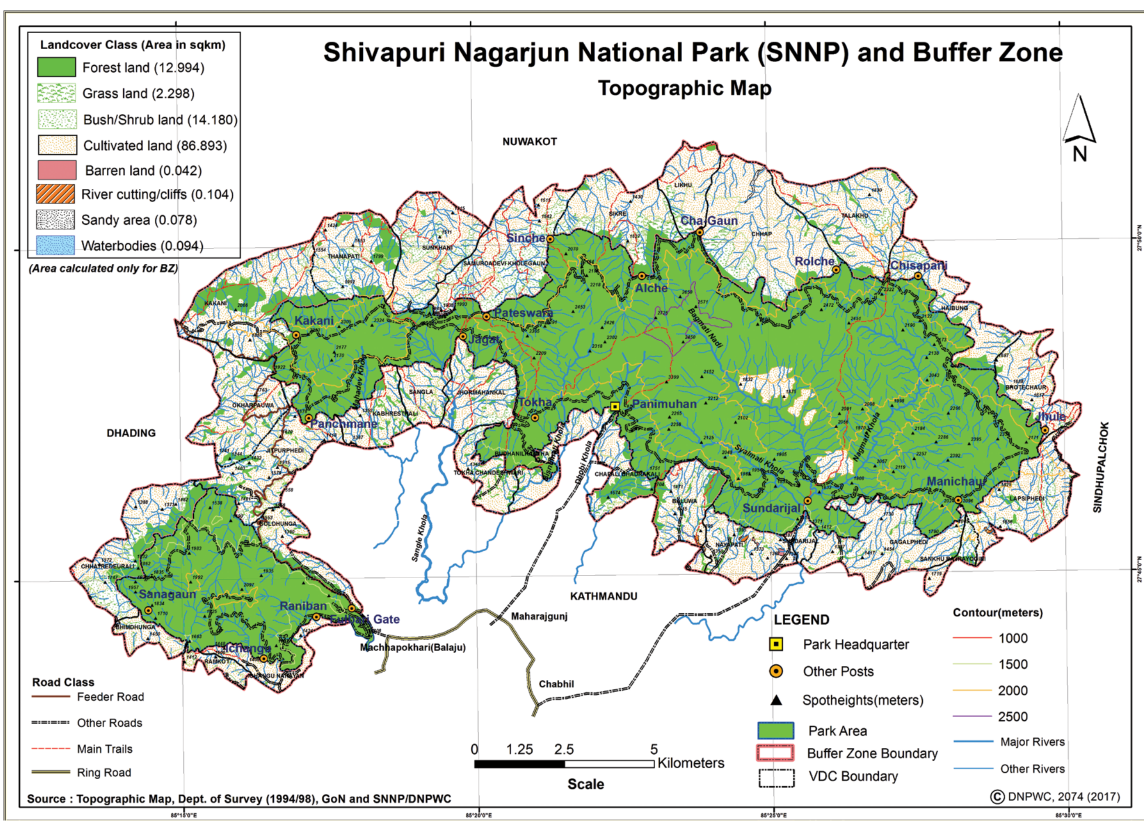

तालिका १: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	निकुञ्ज क्षेत्र (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत	मध्यवर्ती क्षेत्र (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत	जम्मा क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	(वर्ग कि.मि.)
सिन्धुपाल्चोक	१३	८.१८	१३.९७	८.१८	२६.९७	९.७२
नुवाकोट	३६	२२.६४	३९.४	२२.६४	७५.४	२७.१६
धादिङ	७.३	४.५९	१९.७६	४.५९	२७.०६	९.७५
काठमाडौं	१०२.७	६४.५९	४५.४८	६४.५९	१४८.१८	५३.३८
जम्मा	**१५९**	**१००**	**११८.६१**	**१००**	**२७७.६१**	**१००**

१.२. लक्ष्य

यस निकुञ्जको मुख्य लक्ष्य जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै जलाधार क्षेत्र र पानीका स्रोतको समुचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय सेवा प्रवाह गर्नु हो ।

१.३. निकुञ्ज स्थापना तथा व्यवस्थापनको उद्देश्यहरु

- विश्वमै संकटमा परेका र रैथाने वनस्पति र वन्यजन्तुका प्रजाति, समुदाय, पारिस्थिकीय प्रणाली र वन्यजन्तुहरुको वासस्थान संरक्षणमा विशेष ध्यान केन्द्रित गर्दै जैविक विविधताको संरक्षण र सुरक्षा प्रदान गर्नु ।
- मध्य पहाडी पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको पर्यावरणीय एवं वातावरणीय कार्य र प्रक्रियाहरुलाई दिगो रुपमा संरक्षण गर्नका लागि वन्यजन्तुहरुको जमिन र जलीय वासस्थानलाई व्यवस्थापन गर्नु ।
- पानीको स्रोत, जलीय प्रणाली र प्रकृयाको दिगो संरक्षण तथा सुधार गर्नका लागि पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्नु ।
- प्राकृतिक स्वरुपमा कुनै दखल नपारी प्राकृतिक, सामाजिक र साँस्कृतिक सम्पदामा न्यून नकारात्मक असर पर्ने गरी दिगो तथा वातावरण मैत्री पर्या-पर्यटनको नियमन र बिकास गर्नु ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानीय समुदायको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुधार,मानव वन्यजन्तु द्वन्द्ध न्यूनिकरण, वनको संरक्षण तथा बिकास, पर्यापर्यटनको बिकास र संरक्षण, चेतना अभिवृद्धिका माध्यमबाट जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको सक्रीय सहभागिता जुटाउनु ।
- अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता अभिवृद्धि, समन्वय तथा सहकार्यका माध्यमबाट निकुञ्जका कर्मचारी, निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेना र स्थानीय समुदायको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।

१.४ अवस्थिति

समुन्द्र सतहको ९६० मिटर देखि २७३२ मिटरसम्मको उचाईमा फैलिएको यस निकुञ्ज क्षेत्रमा उपोष्ण (Sub-tropical) र समशितोष्ण (Temprate) वन पाइन्छ । भौगोलिक रुपमा यस निकुञ्जको शिवपुरी वन क्षेत्र २७°४५' तथा २७°५२' उत्तर अक्षांस देखि ८५°१५' तथा ८५°३०' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ भने नागार्जुन वन क्षेत्र २७°४३' तथा २७°४६' उत्तरी अक्षांशदेखि ८५°१३' तथा ८५°१८' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ ।

१.५ भू-उपयोग

१.५.१ भू-गर्भ : भौगोलिक रुपमा शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज उपोष्ण र समशितोष्ण गरी दुई वटा क्षेत्रमा फैलिएको छ । यहाँ पाईने मुख्य चट्टानहरुमा पत्रे वा टल्कने ढुङ्गा, अभ्रग वा सिलिकेट, लवण, मिश्रित खनिजयुक्त पत्रे चट्टान लगायत चुम्बकीय धातुजन्य मिश्रण रहेका चट्टानहरु छन् । निकुञ्ज क्षेत्रमा प्राय मलिलो कालो, रातो र वलौटे माटो पाईन्छ ।

१.५.२ भू-उपयोग : निकुञ्ज र यसको वरपरको भू-उपयोग प्रणालीमा मुख्यत वन क्षेत्र, त्यसपछि झाडी बुट्यान, कृषि भूमि र घाँसे मैदान रहेका छन् । वनको क्षेत्र ११८.३९१ वर्ग कि.मि. (७४.४५ प्रतिशत), झाडी तथा बुट्यान ३२.५२ वर्ग कि.मि. (२०.४५ प्रतिशत), घाँसे मैदान ५.१३ वर्ग कि.मि. (३.२२ प्रतिशत), कृषि भूमि २.८६ वर्ग कि.मि. (१.८ प्रतिशत) र अन्य स्वरुप जस्तै पहरा, भवन, पोखरी, खोला, ताल, आदि ०.०८८ वर्ग कि.मि. (०.०५५ प्रतिशत) रहेको पाइन्छ ।

१.५.३ भू-बनोटः यो निकुञ्जको आधा भन्दा वढी भू-भाग ३० प्रतिशतभन्दा बढी भिरालो रहेका पहाडहरु रहेका छन् । यसको भिरालो भू-वनोट र माटोको प्रकृतिका कारण निकुञ्जको उत्तरी क्षेत्रमा अत्यधिक भू-क्षय तथा भू-स्खलन हुन गरेको पाइन्छ । भू-स्खलन, गल्छि भू-क्षय, भिरालो गह्वाहरुमा, पत्रे भू-क्षय नदीको किनारमा हुने भू क्षय शिवपुरीतर्फको उत्तरी खण्डमा सामान्यतया हुने गर्दछन् । भू-क्षय तथा भू-स्खलन हुनुको प्रमुख कारक तत्वहरुमा दक्षिणी र उत्तरी भिरालो जमिनमा अन्धाधुन्ध सडक निर्माण गर्नु, मौसमी भिषण वन डढेलो र वन कटानीफडानी र विनाश नै हुन् ।

तालिका २ः शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको विकासक्रम

वर्ष	महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु
वि.सं. २००७-२०३२ (सन् १९५०-१९७६)	पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रमा अत्यधिक वन विनाश र अतिक्रमण ।
वि.सं. २०३२ (सन् १९७६)	विकास वोर्ड ऐन, १९५६ अन्तर्गत शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्र र शिवपुरी जलाधार विकास वोर्ड गठन भई शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्र आयोजना सञ्चालन भयो । जलाधार विकास वोर्ड वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालयका सचिवको अध्यक्षतामा गठन गरिएको थियो ।
वि.सं. २०३४ (सन् १९७८)	शिवपुरी जलाधार संरक्षित क्षेत्र घोषणा । जलाधार विकास वोर्ड राजदरबारका परिवारका सदस्यको अध्यक्षतामा रहने गरी गठन भयो ।
वि.सं. २०३९ (सन् १९८३)	शुरुमा शिवपुरी जलाधार संरक्षण क्षेत्रको रुपमा सिमाङ्कन र राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरिएको थियो भने, पछि यो सालमा यसलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ अन्तर्गत शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षको रुपमा घोषणा गरिएको थियो ।
वि.सं. २०४० (सन् १९८४)	२०३२ सालमा गरिएको व्यवस्थालाई विस्थापित गर्न शिवपुरी जलाधार तथा वन्यजन्तु आरक्ष विकास वोर्ड, विकास वोर्ड ऐन, १९५६ अनुसार रहने गरी स्थापना गरियो ।
वि.सं. २०४१ (सन् १९८५)	विश्व खाद्य संगठन (FAO) को सहयोगमा शिवपुरी जलाधार व्यवस्थापन तथा इन्धन उत्पादन वृक्षारोपण आयोजना (२०४१-२०४९) पहिलो चरण शुरुवात भयो ।
वि.सं. २०४९ (सन् १९९२)	शिवपुरी एकीकृत जलाधार विकास आयोजनाको दोश्रो चरण विश्व खाद्य संगठनको सहयोगमा (२०४९-२०५४) शुरुवात गरियो ।
वि.सं. २०५२ (सन् १९९५)	शिवपुरी जलाधार व्यवस्थापन योजना तयारी र विश्व खाद्य संगठन र आयोजना सञ्चालन समितिले प्राविधिक रुपमा स्वीकृत भयो । तर नेपाल सरकारबाट स्वीकृत हुन बाँकी रह्यो ।
वि.सं. २०५४ (सन् १९९७)	विश्व खाद्य संगठनको दोश्रो चरण समाप्त (२०५४-२०५६ सम्म आयोजना थप) ।
वि.सं. २०५६ (सन् १९९९)	मन्त्रिपरिषदको निर्णय अनुसार शिवपुरी जलाधार विकास वोर्डको अध्यक्षतामा शिवपुरी आयोजनाको प्रमुख रहने व्यवस्था गरियो ।
वि.सं. २०५८ (सन् २००२)	शिवपुरी जलाधार क्षेत्र तथा वन्यजन्तु आरक्षबाट संरक्षित क्षेत्रको स्वरुपमा परिवर्तन गरी शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको रुपमा घोषणा गरियो ।
वि.सं. २०६० (सन् २००३)	निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैर सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने नीतिको सम्बन्धमा अवलम्बन गरने कार्य प्रकृया, २०६० अन्तर्गत शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन गर्न गैरसरकारी संघसंस्थाले दिने सूचीमा समावेश ।
वि.सं. २०६१ (सन् २००४)	तत्कालिन श्री ५ महेन्द्र प्रकृति संरक्षण कोषद्वारा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन योजना तयारी, तर तत्कालिन श्री ५ को सरकारबाट स्वीकृत हुन बाँकी ।

वर्ष	महत्वपूर्ण घटनाक्रमहरु
वि.सं. २०६२ (सन् २००५)	महत्वपूर्ण चरा तथा जैविक विविधता क्षेत्रको रुपमा घोषणा ।
वि.सं. २०६५ (सन् २००९)	नागार्जुन वन क्षेत्र थप गरी यसको नाम शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण ।
वि.सं. २०६८ (सन् २०१२)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज व्यवस्थापन योजना तयार ।
वि.सं. २०७२ (सन् २०१६)	मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा (२०७२।१२।१५ गते राजपत्रमा प्रकासित) ।
वि.सं. २०७३ (सन् २०१७)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ स्वीकृत ।
वि.सं. २०७४ (सन् २०१८)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षीय व्यवस्थापन योजना स्वीकृत ।
वि.सं. २०७६ (सन् २०१९)	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६ स्वीकृत ।

तालिका ३: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको तथ्यगत विवरण

शीर्षक	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र
स्थान	मध्य नेपाल
राजपत्रमा सूचना प्रकाशन	शिवपुरी जलाधार तथा वन्यजन्तु आरक्ष (२०४१), शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज, २०५८, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज २०६५, शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र २०७२, नियमावली २०७६
आइयूसिएनको वर्गिकरण	राष्ट्रिय निकुञ्ज दोश्रो र मध्यवर्ती क्षेत्र छैठौ
जिल्ला	काठमाडौँ, नुवाकोट, धादिङ र सिन्धुपाल्चोक
अवस्थिती	शिवपुरी : उत्तरी अक्षांश २७ डिग्री ४३ मिनेट-२७ डिग्री ५२ मिनेट पूर्वि देशान्तर ८५ डिग्री १३ मिनेट- ८५ डिग्री ४५ मिनेट नागार्जुन : उत्तरी अक्षांश २७ डिग्री ४३ मिनेट -२७ डिग्री ४६ मिनेट पूर्वी देशान्तर ८५ डिग्री १३ मिनेट- ८५ डिग्री १८ मिनेट
भौगोलिक क्षेत्र	मध्य पहाड
प्रमुख भू-दृश्यहरु	शिवपुरी चुचुरो, जामाचो चुचुरो, मणिचुड, चिसापानी
कूल क्षेत्रफल	१५९ वर्ग कि.मि. (शिवपुरी १४४ वर्ग कि.मि. र नागार्जुन १५ वर्ग कि.मि.)
उचाई	समुद्र सतह नरसिंहघाट (९६०) देखि शिवपुरी चुचुरो (२७३२) मिटरसम्म
हावापानी तथा मौसम	मनसुन
Bioclimatic Zone	मध्यपहाड/पर्वत
औसत तापक्रम	उच्चतम २७.७ डिग्री सेन्टिग्रेट, न्यूनतम ०.३० डिग्री सेन्टिग्रेट
औसत वार्षिक वर्षा	२७२७ मिलि लिटर
निकुञ्ज मुख्यालय	पानीमुहान, बूढानीलकण्ठ, काठमाडौँ
निकुञ्ज पोष्ट र प्रवेशद्वार	१३ वटा (सुन्दरीजल, ढकालचौर र नागार्जुन सेक्टर अन्तर्गत)
सुरक्षा पोष्ट (नेपाली सेना)	शिवपुरी तर्फ १२ र नागार्जुन तर्फ ८ वटा

शीर्षक	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र
जैविक विविधता	वनस्पति र वन्यजन्तु
वनस्पति/वन	४ प्रकारका वन : तल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते जंगल, खोटेसल्लाको वन, उपल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते जंगल, बाँझ-फलाट तथा खसुको जंगल
फूल फूल्ने प्रजातिहरु	११९४ प्रजाति
व्यापारिक लाभ दिने प्रजाति	१०२ प्रजातिका जडिबुटीहरु, ४९ प्रजातिका खान योग्य प्रजाति
रैथाने प्रजाति	१६ प्रजातिहरु
वन्यजन्तु	१२४ प्रजातिका पुतली, ५२ भन्दा बढी प्रजातिका स्तनधारी र ३४८ भन्दा बढी प्रजातिका पंक्षीहरु
मध्यवर्ती क्षेत्र	२०७२ चैत्र १५ गते
क्षेत्रफल र फैलावट	११८.६१ वर्ग कि.मि. काठमाडौं, नुवाकोट, धादिङ र सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका ९ वटा नगरपालिका र २ वटा गाउँपालिका (साविक २९ वटा गाविसका केही र पुरा गरी १४९ वडाहरु
मुख्य जातजाती	तामाङ, ब्राह्मण, क्षेत्री र अन्य
जनसंख्या	१२,३५२ घरधुरी, ५६,४७४ जनसंख्या, (२७,७९७ महिला, २८,६७७ पुरुष) (शिवपुरी नागाजुर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय सर्वेक्षण, २०७३)
पेशा	कृषि, पशुपालन, दैनिक ज्यालादारी, पर्या पर्यटन
पर्यापर्यटन : मुख्य आकर्षण (निकुञ्ज क्षेत्र भित्र)	शिवपुरी : वागद्वार, सुन्दरीजल, विष्णुद्वार, मणिचुड, नागीगुम्बा, तारकेश्वर नागार्जुन : जमाचो, पचली भैरव, शान्ती गुफा, पाप पुण्य गुफा, लक्ष्मी गुफा

१.६ राष्ट्रिय निकुञ्जका मुख्य विशेषताहरु

- मध्यवर्तीका सम्पूर्ण र काठमाडौं उपत्यकाका ५० प्रतिशतभन्दा बढी बासिन्दाका लागि शुद्ध खानेपानी आपूर्ति गर्नु, भूमिगत जलभण्डार, सिंचाई र जलविद्युत उत्पादनका लागि जल प्रवाह गर्नु ।
- काठमाडौं उपत्यकामा उत्सर्जन हुने प्रदुषित वायूलाई कार्वन विच्छेदनका माध्यमबाट काठमाडौंको हावालाई स्वच्छ पार्ने र तापक्रमलाई सन्तुलित गर्ने ।
- पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीको उद्‌गमस्थल, वाग्मती, विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापन ।
- मध्य पहाडी भू–भागको जैविक विविधताको संरक्षण ।
- उत्तर र दक्षिण जोड्ने महत्वपूर्ण जैविक मार्ग ।
- अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण समुदायले महत्वपूर्ण चरा र जैविक विविधता क्षेत्रको घोषणा गरिएको क्षेत्र ।
- नेपालको राजधानी काठमाडौंबाट नजिकै रहेको मुख्य पर्यटकीय गन्तब्यस्थल ।
- जैविक विविधता, धार्मिक एवं सांस्कृतिक अध्ययन अनुसन्धानको लागि उपयुक्त क्षेत्र ।
- विद्यार्थी र अनुसन्धानकर्ताका लागि अध्ययन केन्द्रको रुपमा रहेको छ ।

१.७ सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौतिहरु

१.७.१ सवल पक्ष

- पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन ।
- काठमाडौँ उपत्यकाका लागि पिउने पानी, सिंचाई र भूमिगत जलभण्डारको संचिती वृद्धि गर्नु ।
- काठमाडौँ उपत्यकामा श्रृजना भएको वायु प्रदुषणलाई सोसेर स्वच्छ अक्सिजन, उत्सर्जन गर्नु र जल वाष्पिकरणका माध्यमबाट काठमाडौँ उपत्यकाको तापक्रममा सन्तुलन कायम गर्नु ।
- यो निकुञ्ज काठमाडौँ उपत्यकाको जीवन हो ।
- मध्य-पहाडी क्षेत्रको जैविक विविधताको भण्डार
- नेपालको राजधानी काठमाडौँ नजिकैको राष्ट्रिय निकुञ्ज पैदल यात्रा, चरा, पुतली अवलोकन, योगध्यान, तथा प्रकृति मैत्री पर्यटन गन्तव्यस्थल ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र आर्थिक-सामाजिक अवस्था सुधार गर्न पर्यापर्यटनबाट यथोचित राजश्वको आम्दानि ।
- स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला, लगायत राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण साझेदार तथ्य सहयोगी संघ संस्था सँग सहकार्य गर्न सकिने ।
- निकुञ्जको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति र सुरक्षाका लागि नेपाली सेनाका दुई वटा गण तैनाथ रहनु ।

१.७.२ कमजोर पक्ष

- सीमाना पर्खाल मर्मत सम्भार नहुनु ।
- अपर्याप्त बजेट तथा स्रोतहरु ।
- जलवायू परिवर्तनका असर र समस्याग्रस्त वन्यजन्तुहरुको पर्याप्त अध्ययन अनुसन्धान नहुनु ।
- यातायात र सञ्चारको यथोचित सुविधा नहुनु ।
- अवैज्ञानिक र अव्यवस्थित जल उपयोग प्रणाली ।
- डढेलो नियन्त्रण व्यवस्थापन योजनाको अभाव ।

१.७.३ अवसरहरु

- जलाधार क्षेत्रमा वनस्पति ढकाई उल्लेख्य मात्रामा सुधार हुँदा जल-भण्डारण क्षमतामा वृद्धि भई खानेपानीको गुण र मात्रामा सुधार हुनु ।
- जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको सहभागिता वृद्धि ।
- वातावरणीय सन्तुलनका सूचक प्रजाति चितुवाको संख्या वृद्धि हुनु ।
- स्थानीय समुदायको सहभागितामा पर्यापर्यटनको विकासमा व्यापकता ल्याउन सकिने ।
- प्राज्ञिक निकाय र संरक्षण सहयोगीहरुसँगको समन्वय र सहकार्यमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने ।
- वातावरणीय सेवा भुक्तानीको कार्यान्वयन, जल-उपयोग र पर्यापर्यटनबाट प्राप्त हुने राजश्वबाट निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने बजेटमा स्वनिर्भर हुन सकिने ।
- यसै निकुञ्जसँग मिल्दोजुल्दो प्रकृतिका संरक्षित क्षेत्रहरु व्यवस्थापनमा यसको व्यवस्थापनको प्रणालीलाई नमूना बनाउन सकिने (अध्ययन केन्द्र, उत्कृष्ट व्यवस्थापनको नमूना, समय सुहाउँदो व्यवस्थापन दक्षता र कला आदि) ।

१.७.४ चुनौतिहरु

- परम्परागत प्रयोग र अवैध व्यापारका लागि वन्यजन्तु र वनस्पतिको चोरी शिकार तथा कटानी फडानी ।
- प्राकृतिक कारणबाट घाँसे मैदानको क्षयीकरण र रुपान्तरण ।
- केन्द्रित पर्यापर्यटन/स्थान विशेषमा मात्र पर्यापर्यटनको बिकास ।
- वन पैदावारका लागि स्थानीय बासिन्दाको निकुञ्ज माथि अत्यधिक निर्भरता ।
- बढ्दो मानव-वन्यजन्तु बीचको द्वन्द ।
- जलवायू परिवर्तनको जैविक विविधतामा अनिश्चित खालको प्रतिकूल प्रभाव ।
- नदी, पानीका स्रोत र सीमसार क्षेत्रमा फोहोर तथा प्रदुषण ।

- पानी र नदीजन्य स्रोतको अत्यधिक दोहन र नदीजन्य वन पैदावार व्यवस्थापनमा समस्या ।
- निकुञ्जको बीच भागमा चार वटा वस्ती मूलखर्क, ओखेनी, चिलाउने र कुनेगाँउ ।
- सुख्खा मौसममा सल्लाको वन क्षेत्रमा अत्यधिक वन डढेलोको जोखिम ।
- निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नका लागि अपर्याप्त बजेट ।
- निकुञ्ज र सुरक्षार्थ तैनाथ गणका ध्वस्त भएका भौतिक संरचना पुनर्निर्माणमा ढिलाई ।
- निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा अव्यवस्थित, अनधिकृत र अवैज्ञानिक सडक सञ्जालको बिकास हुनु ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा भू-उपयोग प्रणालीमा द्रुत गतिमा परिवर्तन ।

जैविक विविधता

२

२.१ वन तथा वनस्पति विविधता

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको भौगोलिक अवस्थिति, उचाई र जलवायुको विभिन्नताका कारण यहाँको वनस्पतिको विविधतामा प्रचुरता पाइन्छ । यो निकुञ्ज उपोष्ण र समशितोष्ण क्षेत्रमा अवस्थित रहेको पाइन्छ । यहाँ १४०२ प्रजातिका वनस्पति पाइन्छन् । करिव १२९ प्रजातिका च्याउ र २२ प्रकारका सुक्ष्म ढुसीका प्रकारहरु अभिलेखिकरण गरिएका छन् । यहाँ १४०२ मध्ये १११४ फूल फूल्ने वनस्पतिहरु पाइन्छन् भने १६ प्रजातिका रैथाने वनस्पतिहरु पाइन्छन् । यो निकुञ्जमा चार किसिमका वनका प्रकारहरु छन्, जसमध्ये तल्लो मिश्रित चौडापाते वन, खोटे सल्लाको वन, खस्रु-फलाँटको वन र उपल्लो मिश्रित चौडापाते जंगल रहेका छन् । वनको किसिमहरुको विविधताका कारण यहाँ वनस्पति र जीवजन्तुको विविधता रहेको पाइन्छ । फलस्वरुप यहाँ खतरामा परेका र रैथाने प्रजातिका वन्यजन्तुका प्रकारहरुको प्रचुरता रहेको छ । यहाँको जंगलमा चिलाउने, कटुस, उत्तिस, खोटेसल्ला, खस्रु, फलाँट, बाँझ, गुराँसका प्रजातिहरुको प्रधानता रहेको छ । यस निकुञ्ज क्षेत्रभित्र भिन्न प्रकारका विविधतापूर्ण एजथकष्यनचबउजष्अ अवस्थाका कारण ५ प्रकारका पारिस्थिकीय प्रणाली र ४ प्रकारका वनका किसिमहरु पाइन्छन् । मध्यपहाडी क्षेत्रमा पाइने ५२ प्रकारका वन पारिस्थिकीय प्रणालीमध्ये यो निकुञ्जले ९.६ प्रतिशत अर्थात ५ वटा प्रकारको प्रतिनिधित्व गर्दछ । उपलब्ध पारिस्थिकीय प्रणालीहरुमध्ये क्रमशः कोलिनियन खस्रु-चौडापाते वन ३७६९ हेक्टर, त्यसपछि चिलाउने र खोटेसल्ला Mesohygraphytic २,५४५ हेक्टर र पहाडी खस्रु-बाँझ २,१९२ हेक्टर पाइन्छन् ।

तालिका ४: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पारिस्थिकीय प्रणालीको विविधता

क्र.सं.	वर्गीकरण	संख्या
१	वनको प्रकार	४
२	पारिस्थिकीय प्रणालीका प्रकार	५
३	Physiographic क्षेत्रहरु	१
४	जलवायु क्षेत्र	२

तालिका ५: मध्य-पहाडी क्षेत्रको पारिस्थिकीय प्रणालीको शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जले प्रतिनिधित्व गर्ने क्षेत्र

क्र.सं.	पारिस्थिकीय प्रणाली	शि.ना.रा.नि.	नेपाल	प्रतिशत (शि.ना.रा.नि.)
१	पहाडी खस्रु	२१९२ हे.	६४९००० हे.	०.३
२	कोलोनियन खस्रु-मिश्रित चौडापाते वन	३७६९ हे.	५४२००० हे.	०.७
३	चिलाउने, कटुस Hygrophyte	२१२४३ हे.	५२३००० हे.	०.०५
४	चिलाउने-खोटेसल्ला Mesohygraphytic	२५४५ हे.	२२३००० हे.	१.१
५	खोटेसल्ला Xerophytic forest	३५२ हे.	१६०००० हे.	०.२

तालिका ६: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने महत्वपूर्ण वनस्पतिका प्रकारहरु

अवस्था	नेपालमा पाइने संख्या	शि.ना.रा.नि.मा पाइने संख्या	प्रतिशत शि.ना.रा.नि.
संकटमा परेका	२	१	५०
संवेदनशील	५	-	०
खतराको नजिक (समीप)	२	१	५०
संरक्षित (नेपाल सरकार)	१८	३	१६.७
साइटिस प्रथम	२	-	०
साइटिस द्वितीय	४५८	१२६	२७.५
साइटिस तृतीय	४	२	२५

Rapala manea
Photo by Manjit Bista

Tailed red forester *(Lethe sinorix)*
Photo by Manjit Bista

तालिका ७: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा वनस्पति र वन्यजन्तुको उचाई तथा बासस्थान अनुसारको विवरण

वनको प्रकार वा बासस्थान	उचाई (मि.)	वनस्पति	वन्यजन्तु
तल्लो मिश्रित चौडापाते वन	१०००-१५००	चिलाउने, कटुस, उत्तिस, कदम, पैयु	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, बाँदर, लंगुर, खरायो
खोटे सल्लाको वन	१०००-१६००	खोटे सल्ला, कटुस, काफल, सौर	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, बाँदर, लंगुर, खरायो
उपल्लोतटीय मिश्रित चौडापाते वन	१५००-२७००	फिरफिरे, मौवा, उत्तिस, सौर, सिरिस, लाकुरी, ओखर, वैस, खस्रु प्रजाति	घोरल, हिमाली कालो भालु, मलसाप्रो, जंगली बँदेल,
खस्रु-बाँझको जंगल	२३००-२७००	खस्रु, चाप, गुराँस	जंगली बँदेल, रतुवा मृग, दुम्सि

२.२ वन्यजन्तु

२.२.१ स्तनधारी वन्यजन्तु

यो निकुञ्जमा संकटमा परेका र संकटमा नपरेका स्तनधारी वन्यजन्तु पाइन्छन् । यिनिहरु उपोष्ण क्षेत्रको १००० मिटर उचाई देखि समुद्र सतहबाट २७०० मिटरसम्मको उचाईको शितोष्ण वन क्षेत्रमा फैलिएका छन् । प्रत्यक्ष अवलोकन, अप्रत्यक्ष अवलोकन, अन्तर्वार्ता, अध्ययन प्रतिवेदन समेतका आधारमा ५२ प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तु अभिलेखिकरण गरिएका छन् । यस क्षेत्रमा अभिलेखिकरण गरिएका ५२ प्रजातिका स्तनधारी वन्यजन्तुमध्ये राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्जन्तु संरक्षण ऐन २०२९ को अनुसूची १ मा सूचीकृत संरक्षित वन्यजन्तु ४ प्रजातीहरु, आयूसिएनको रेड डाटा बुकमा सूचीकृत ८ प्रजातिहरु, १२ प्रजातिका साइटिसको अनुसूचीमा सूचीकृत -अनुसूची-१ मा ८ र अनुसूची २ मा ४ वन्यजन्तुहरु यस निकुञ्जमा पाइन्छन् । यस निकुञ्जमा पाइने स्तनधारी वन्यजन्तुहरको संक्षिप्त विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८: शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइने मुख्य स्तनधारी वन्यजन्तुहरुको सूची

क्र.सं.	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	ऐनद्वारा संरक्षित	आईयूसिएन	साइटिस
१.	जरायो	Samber Deer	*Rusa unicolor*		VU	
२.	थार	Himalayan Serow	*Capricornis thar*		NT	I
३.	हिमाली घोरल	Himalayan Ghoral	*Naemorhedus goral*		VU	I
४.	चितुवा	Common Leopard	*Panthera pardus*		VU	I
५.	ध्वाँसे चितुवा	Clouded Leopard	*Neofelis nebulosa*	P	VU	I
६.	जंगली विरालो	Jungle Cat	*Felis chaus*		LC	II
७.	चरी बाघ	Leopard Cat	*Prionailurus bengalensis*	P	LC	II
८	हिमाली कालो भालु	Himalayan Black Bear	*Ursus thibetanus*		VU	I
९	आसामी (पहरे) बाँदर	Assam Macaque	*Macaca assamensis*	P	NT	II
१०	लंगुर	Nepal Grey Langur	*Semnopithecus schistoceus*		LC	I
११	रातो बाँदर	Rhesus Macaque	*Macaca mulata*		LC	II
१२	सालक	Chinese Pangolin	*Manis pentadactyla*	P	CR	I

संकेत :

P: Protected (संरक्षित),

E: Endangered (खतरामा),

LC : Least Concern (कम खतरा मुक्त),

VU : Vulnerable (जोखिममा),

NT: Near Threatened (खतरा नजिक),

CR: Critically Endangered (गम्भिर खतरामा),

साइटिस अनुसूची १ : अनुसूची १ मा लोप हुने स्थितिमा पुगेका प्रजाति समावेश छन्। व्यापारको कारणले ती प्रजाति अझै खतरामा पर्ने र लोप हुन सक्ने हुँदा तिनको ब्यापार एवं ओसार पसारलाई नियन्त्रण गरिएको छ। तथापि अनुसन्धान, शैक्षिक प्रयोजन वा चिडियाखानामा राख्ने प्रयोजनको लागि यो अनुसूचीमा सूचीकृत रहेको वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको सम्बन्धित देशका व्यवस्थापन र वैज्ञानिक निकायको सिफारिसको आधारमा ओसार पसार गर्न पाईन्छ। विना ईजाजत ती वनस्पति र वन्यजन्तु वा तिनको आखेटोपहार निकासी पैठारी गर्न पाईदैन। यो अनुसूचीमा परेको प्रजाति निकासी गर्ने ईजाजत पत्र लिनुभन्दा पहिला पैठारी गर्ने मुलुकले पैठारी पत्र र ईजाजत पत्र पनि दिएको हुनु पर्दछ। निकासी र पैठारी ईजाजत दिनुभन्दा अगाडि नै सम्बन्धित वैज्ञानिक निकायहरुले सो कार्यबाट उक्त प्रजातिको अस्तित्वमा हानी पुग्दैन साथै पैठारीकर्ता त्यसको हेरचाह गर्न सक्षम छ भन्ने कुरामा सन्तुष्ट भएको हुनु पर्दछ।

साइटिस अनुसूची २ : अनुसूची २ मा लोप हुने स्थितिमा पुगी नसकेको तर तिनको व्यापारलाई समयमा नियमन र नियन्त्रण नगर्दा निकट भविष्यमा लोप हुन सक्ने अवस्थामा रहेका प्रजातिलाई यस अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ। यस अनुसूचीमा समावेश भएका प्रजातिको निकासी गर्दा सम्बन्धित पक्ष राष्ट्रको वैज्ञानिक निकायले त्यस्ता प्रजातिको निकासीबाट अस्तित्वमा खतरा छैन भन्ने कुरा सुनिश्चित भएपछि मात्र व्यवस्थापन निकायले निकासी ईजाजत दिन सक्दछ। तर यस अनुसूचीमा सूचीकृत प्रजातिको हकमा कुनै पक्ष राष्ट्रको कानूनले पैठारी ईजाजत पत्र अग्रिमरुपमा लिनु पर्ने व्यवस्था गरेको अवस्थामा बाहेक पैठारी ईजाजत लिनु पर्ने बाध्यता भने रहँदैन।

२.२.२ पंक्षी

नेपालमा रहेका विभिन्न "महत्वपूर्ण चरा क्षेत्र" (क्ष्उयचतबलत द्यष्चम ब्चभब (IBA) हरु मध्ये यस निकुञ्ज पनि एक हो । निकुञ्ज क्षेत्रमा ११७ प्रजातिका बसाइसराई गरी आउने चरा समेत ३४८ भन्दा बढी प्रकारका चराका प्रजातिहरु पाइन्छन् । निकुञ्जमा अभिलेखिकरण गरिएको चराका प्रजातिहरु मध्ये १२० प्रकारका सिमसार क्षेत्रमा आश्रित, ८० प्रजातिका जाडोको मौसममा बसाइसराई गरी आउने आगन्तुक, ६ प्रकारका मनसुनमा बसाइसराई आउने, २८ प्रकारका आवासिय प्रकारका र ६ प्रकारका फिरन्ते चराका प्रजातिहरु पाइन्छन्। यस क्षेत्रमा सामान्यत पाइने पंक्षीका प्रजातिहरुमा हिमाली गिद्ध, चल्लाचोर भुइँचील, वन वाज, शिक्रा, श्येनवाज, द्रोणक चील, गोमायु महाचील, गोकले, लामापुच्छ्रे, कालिज, कोइली, चुरेली, गौथली, जलखञ्जरी, खोलेधोबिनी, तोरी गाडा, भ्याकुर फिस्टा, मुसालिडे डिकुरे भ्याकुर र नेपालमा मात्र पाइने रैथाने चराको प्रजाती काडे भ्याकुर (Spiny babbler) पनि यस निकुञ्जमा पाइन्छन् ।

२.२.३ उभयचर र सरिसृप

दूर्लभ र संकटापन्न सरिसृप र उभयचर प्रजातिको लागि शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ती क्षेत्र उत्तम बासस्थान हो । उपोष्ण र शितोष्ण क्षेत्रको विशेषताहरुको प्रतिनिधित्व गर्ने यो क्षेत्र वन्यजन्तुको सरिसृप र उभयचरहरुको प्रचुरता रहको छ । यस निकुञ्जमा ९ प्रजातीका उभयचर र २० प्रजातीका सरिसृप पाइन्छन् । राजगोमन (King Cobra) यस निकुञ्जमा पाइने मुख्य सरिसृप हो। सरीसृप र उभयचरको बारेमा बिस्तृत अध्ययन अनुसन्धान हुन नसके पनि भ्यागुते सर्प (Himalayan pit viper), धामन, पानीसाँप, चिचिन्डे लगायतका सर्पहरु तथा हरियो छेपारो, छिपकली जस्ता सरीसृप समेत यहाँ पाइन्छ। पाहा, भ्यागुता, खस्रे भ्यागुताहरु यहाँ पाइने मुख्य उभयचरहरु हुन् ।

२.२.४ पुतली र किराहरु

परागसेचनमा मुख्य भुमिका खेल्ने पुतलीहरुको मानिस, जैविक विविधता र पारिस्थिकीय प्रणालीमा महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। बासस्थान विज्ञहरुको मत रहेको छ की वातावरणमा हुने परिवर्तनबाट पुतली र मोथहरुको संख्या घट्नुको मुख्य कारण बासस्थान विनाश नै हो । भू–उपयोग प्रणाली जस्तै भौतिक पूर्वाधारको निर्माण र जलवायु परिवर्तनको कारण प्रतिकूल प्रभाव परेको छ । नेपालमा ६६० प्रजातिका पुतलीहरु पाइन्छन्, जुन विश्वमा पाइने पुतलीका प्रजातिको ३.३ प्रतिशत हो । ३६० भन्दा बढी प्रजातिका पुतलीहरु काठमाडौं उपत्यका र वरपरका क्षेत्रमा अभिलेख गरिएको छ (खनाल र स्मिथ, २०५६) । शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज एउटा सम्भावित क्षेत्र हो जहाँ पुतलीहरुको उचाईका आधारमा वितरण रहेको पाइन्छ । विगतमा गरिएको अध्ययनमा १०८ प्रजातिका पुतलीहरु अभिलेख गरिएको भएतापनि १२४ प्रजातिका पुतलीहरु पनि अभिलेखिकरण गरिएको छ । दूर्लभ र संकटापन्न प्रजातिको Papilio Krishna (Papilionidae), आयुसिएनको रातो सूचीमा सूचीकृत यो प्रजाति २१२० मिटर उचाईमा पाइन्छ । उचाईका आधारमा पुतलीको वितरण ४१ प्रजातिहरु १४०० मिटरको क्षेत्रमा, ४४ प्रजातिहरु १९०० मिटर उचाई, १७ प्रजातिहरु २४०० मिटर ६ प्रजातिहरु २७०० मिटर गरी कुल १०८ प्रजातिहरु पाईन्छन् ।

तालिका ९: सरिसृप र उभयचरहरुको सूची

क्र.सं.	नेपाली नाम	अङ्ग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	आईयूसिएन	साइटिस
१	भ्यागुता	Indian Bullfrog	*Hoplobatrachus tigerinus*		II
२	सर्प	Rat Snake	*Ptyas mucosuss*		II
३	राजगोमन	King Cobra	*Ophiophagus hanna*		II
४		Himalayan Trinket	*Orthriophis hodgsoni Günther, 1860*	Not yet assessed	
५		Mountain keelback	*Opisthotropis spenceri*	Not yet assessed	
६		Tawny cat snake	*Boiga stoliczkae*	LC	
७		Mountain pit viper	*Ovophis monticola*	LC	
८		False Cobra	*Malpolon moilensis*	LC	
९		Black banded trinket	*Oreocryptophis porphyraceus*	LC	

तालिका १०: शिवपुरी जंगलमा पुतलीका प्रजातिहरुको विविधता, वितरण र अवस्था

उचाई मिटर	कुल प्रजातिका संख्या	दुर्लभ प्रजातिको संख्या/सामान्य प्रजाति
१५००	२१	१०/२
१९००	२०	१२/३
१९००	२४	९/२
२४००	१७	३/३
२७००	६	२/०
२७००	६	२/०

२.२.५ माछा

धाप ड्यामभमा रहेको पोखरी र त्यसको तल्लो तटीय खोलामा एउटा प्रजाति मात्र पाईन्छ जुन सबै प्रकारका प्राकृतिक पानीका स्रोतमा नेपालभरि नै पाईने प्रजाति हो "द क्रिक लोच" (Schisture beavain) । यो प्रजाति कम महत्वको र आयूसिएनको कम सरोकारको प्रजातिमा सूचीकृत गरिएको छ। नागमती खोलामा असला माछाको एउटा प्रजातिको धेरै संख्यामा पाईएको छ।

२.३ जलस्रोत

धार्मिक क्षेत्र, जल श्रोतका मुहान र जैविक विविधता संरक्षणका दृष्टिकोणले काठमाडौँ उपत्यकाको उत्तरतर्फ रहेको शिवपुरी र पश्चिम तर्फ रहेको नार्गाजुन महत्वपूर्ण पहाडहरुका रुपमा रहेका छन् । शिवपुरीको पानीमुहान (मुहान पोखरी) क्षेत्रबाट वि.सं. १९५० देखि नै काठमाण्डौ शहरमा योजनावद्ध रुपमा पुर्वाधार विकास गरि खानेपानी आपूर्ति हुने गरेको छ । शिवपुरी जलाधार क्षेत्र संरक्षणको लागि वि.सं. २०३२/ ३३ देखि विश्व खाद्य तथा कृषि कार्यक्रम (FAO) को सहयोगमा बिभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएको थियो ।

निकुञ्ज कार्यालय मार्फत निकुञ्ज भित्रका वस्ती तथा जग्गा अधिग्रहण गर्ने कार्य वि.सं २०४७ साल सम्म रहेकोमा बदलिंदो राजनैतिक प्रक्रियाले यो क्रम रोकिएकाले मुलखर्क, ओखेनी, चिलाउने र कुने गाँउ निकुञ्ज भित्र रहेका छन। यसका साथै जलाधार क्षेत्र आसपासको करिव ४,००० रोपनी (२०० हेक्टर) निजी जमिन अधिग्रहण गरी वृक्षारोपण गरिएको थियो । यस क्षेत्रबाट काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड, विभिन्न खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिले खानेपानी वितरणको लागि र केहि संघ संस्था, तथा व्यक्तिलहरुले समेत निजि प्रयोगकोलागि पानी संकलन गर्ने गरेका छन् ।

२.४ साँस्कृतिक सम्पदा/विविधता

शिवपुरी पहाडको चुचुरो र नागार्जुन पहाडको चुचुरो हिन्दु र बौद्ध धर्माबलम्बीका लागि पवित्र तीर्थस्थलहरु हुन् । शिवपुरीमा भगवान शिव र नागार्जुनमा भगवान गौतम बुद्धको तपो भूमि हो। पवित्र वाग्मती र विष्णुमती नदीहरुको उद्गमस्थल शिवपुरी पहाडको पूर्वि र दक्षिण मोहडा रहेको छन् । जमाचो, पचली भैरव, विच गुफा, लक्ष्मी गुफा, पाप पुण्य गुफा, नाँच भैरव मन्दीर, बुद्धगुफा आदि नागार्जुन तर्फका प्रसिद्ध धार्मिकस्थल हुन भने वागद्वार, विष्णुद्वार, सुन्दरीमाई, कागेश्वरी, मणिचुड, तारकेश्वर र नागीगुम्बा शिवपुरीतर्फका प्रख्यात धार्मिक तीर्थस्थलहरु हुन् ।

बाघद्वार

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रमहरूको प्रगति विवरण

३

यस निकुञ्जमा सञ्चालित राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना तर्फको पूँजीगत र चालु खर्च अन्तर्गत सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरु निम्नानुसार रहेको छ। बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन अनुसूची ३ मा दिइको छ।

तालिका ११: कार्यक्रम तर्फको संक्षिप्त विवरण

आयोजना	विनियोजित वजेट (रु. हजारमा)			खर्च (रु. हजारमा)			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भौतिक प्रगति प्रतिशत
	चालु	पूजिंगत	जम्मा	चालु	पूजिंगत	जम्मा	चालु	पूजिंगत	जम्मा	
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना	१०.४१	४२०.०३	४३०.४४	१०.२४	३२७.२४	३३७.४८	९८.३७	७७.९१	७८.४०	९७.०४
प्रशासनिक खर्च	६९८.९८	०.००	६९८.९८	६७९.७३	०.००	६७९.७३	९७.२५	०.००	९७.२५	१००.००
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	७७.९०	०.००	७७.९०	७७.५५	०.००	७७.५५	९९.५६	०.००	९९.५६	९९.८६
जम्मा	७८७.२९	४२०.०३	१२०७.३२	७६७.५२	३२७.२४	१०९४.७६	२९५.१७	७७.९१	९१.७४	२९६.९०

३.१ भौतिक पूर्वाधार निर्माण/मर्मत सुधार कार्य

कार्यालय/पोष्ट भवन निर्माण/मर्मत

यस निकुञ्जको सुन्दरीजल सेक्टर अन्तर्गत नयाँपाटिमा पोष्ट भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ | त्यसैगरी मुट्खु, सिहा पानीमुहान समेत पोष्टभवन मर्मत सुधारको कार्य सम्पन्न भएको छ | यस निकुञ्जको मुख्य कार्यालयमा बिगतको आर्थिक वर्षमा पूरा हुन नसकेको पर्यटक सूचना केद्रको भवन यस आ.व.मा पूरा भएको छ | साथै पानीमुहानमा रहेको २०७२ सालको भूकम्पमा परि जीर्ण अवस्थामा रहेको भवनको माथिल्लो तल्ला हटाई तल्लो तल्ला मर्मत सुधार कार्य सम्पन्न भएको छ |

बाटो, वन पथ तथा फायरलाईन निर्माण तथा मर्मत सुधार

यस आ.व.मा जम्मा १२.५ कि.मि वन पथ मर्मत सुधार, ७ कि.मि. पर्यटक मार्ग मर्मत तथा स्तरोन्नती, १० कि.मि. गोरेटो बाटो मर्मत, ३ कि.मो वन पथ ग्राभेलिङ र ५ कि.मि. डढेलो नियन्त्रणका लागि अग्नीरेखा निर्माणको कार्य सम्पन्न भएको छ |

पोष्ट भवन निर्माण (नयाँपाटी)

अधुरो भवन निर्माण (पानीमुहान)

जीर्ण अवस्थामा रहेको भवनको माथिल्लो तल्ला हटाई तल्लो तल्ला मर्मत सुधार (पानीमुहान)

पोष्ट भवन मर्मत (ककनी)

अग्निरेखा निर्माण

वन पथ ग्राभेलिङ तथा मर्मत

खानेपानी निर्माण तथा मर्मत सम्भार

यस निकुञ्जको ढकालचौर सेक्टर र सुन्दरीजल सेक्टर गरी दुई ठाउँमा खानेपानी मर्मत सम्भारको कार्य पूरा भएको छ । यस निकुञ्जको ककनी र नयाँपाटीमा खानेपनी मुहान संरक्षण तथा व्यवस्थापनको कार्य पूरा भएको छ । यी कार्यहरुले कर्मचारी, आगन्तुक र पर्यटकहरुलाई खानेपानी आपूर्ति कार्यमा सहजता भएको छ ।

खानेपानी निर्माण (पानीमुहान)

वन्यजन्तुको लागि पानी पोखरी निर्माण (ऐनडाँडा)

शौचालय निर्माण तथा मर्मत

मानिसको जिवनको स्वास्थ्यको सुचकको रुपमा रहेका शौचालय व्यवस्थापन नभएमा दुर्गन्ध फैलने, रोग लाग्न सक्ने तथा अन्य वातावरणमा समेत असर पर्ने भएकाले शौचालयहरुको नियमित मर्मत संभार हुन आवश्यक रहेको विषयलाई गम्भिरता पूर्वक लिई निकुञ्जको तीन वटा स्थानमा सार्वजनिक शौचालय मर्मत र पानीमुहानमा शौचालय निर्माणको कार्य यस आर्थिक वर्षमा सम्पन्न भएको छ ।

मेषजाली सहितको तारवार निर्माण

मानव वन्यजन्तु द्धन्द न्यूनिकरण कार्यको लागि तीन किलोमिटर क्षेत्रमा मेषजाली सहित तारवार निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत चार वटा उपभोक्ता समिति अन्तर्गत अत्यावश्यक स्थानमा निर्माण कार्य भएको छ । यो कार्य मार्फत मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण हुने लक्ष्य लिएको छ ।

शौचालय निर्माण (पानी मुहान)

मेषजाली सहित तारवार निर्माण

३.२ तालिम/गोष्ठी तथा अन्तरक्रिया

गेमस्काउट/सेनालाई पुर्नताजगी तालिम

यस निकुञ्जको सुरक्षार्थ खटिएका भवानी दल गण र कालीध्वज गणका ९० जना भन्दा बढी सुरक्षाकर्मी तथा कर्मचारीहरुलाई जैविक विविधता संरक्षण सम्वन्धी गरिने विविध कार्यहरुबारे जानकारी तथा चुस्तदुरुस्त रुपमा फिल्ड स्तरमा काम गर्न सहज होस भन्ने उद्देश्यले ३ दिन तालिम प्रदान गरिएको थियो । विषेशत उक्त तालिममा ऐन नियम, जैविक विविधता संरक्षण सम्वन्धी गरिने विभिन्न कृयाकलाप सम्वन्धमा जानकारी गराइएको थियो । उक्त तालिममा चार वटा सेसन थिए ।

मानव वन्यजन्तु द्धन्द न्यूनिकरण सचेतना गोष्ठी

गेमस्काउट/सेनालाई पुनर्ताजगी तालिम

मानव-वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण सचेतना गोष्ठी

निकुञ्जको आसपास मध्यवर्ती क्षेत्रमा वसोवास गर्ने मानिसहरु अरु स्थानको तुलनामा वढी मानव र वन्यजन्तु विचमा हुने द्वन्द हुने गरेको पाईन्छ । मानिसहरुले आफ्नो दैनिकी आवश्यक्ता पुरा गर्न वन जंगलमा सहारा लिइरहेको हुन्छन भने वन क्षेत्रमा वस्ने जिवजन्तुहरु पनि आफ्नो वासस्थानमा रहेको सिमित श्रोत तथा साधनहरुमाथी आत्मानिर्भर हुनु पर्ने हुन्छ । जव सिमित श्रोत तथा साधन मार्फत मानव र वन्यजन्तुहरुले आ-आफ्ना आवश्यक्ता पूरा गर्नकालागि उपभोग गर्न तल्लीन हुदाँ मानव वन्यजन्तु विच द्धन्द हुने गरेको पाईन्छ । द्वन्दका कारण निकुञ्ज प्रशासन तथा स्थानीयहरु विच उत्पन्न हुन सक्ने तनावले जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षणमा नकारात्मक असर पर्न सक्ने भएकाले सोको थप बढुवा हुन नदिन तथा न्यूनिकरण गर्न सरोकारवालाहरु विच मानव वन्यजन्तु द्धन्द न्यूनिकरण सचेतना गोष्ठी सम्पन्न भयो।

तालिका १२ः गेमस्काउट/सेनालाई पुनर्ताजगी तालिमको सेसन प्लान

गेमस्काउट/सेनालाई पुर्नताजगी तालिमको सेसन प्लान			
प्रथम सेसन	दोस्रो सेसन	तेस्रो सेसन	चौथो सेसन
राष्ट्रिय निकुञ्ज र संरक्षित क्षेत्र सम्बन्धि जानकारी	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमाबारे जानकारी र यस निकुञ्जमा हुने गरेको कामहरु	निकुञ्जसंग सम्बन्धित ऐन नियम र कानुनहरु र नेपालमा चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार हुने वन्यजन्तुहरु	निकुञ्जमा गर्न निषेद गरिएका कार्यहरु, संरक्षित क्षेत्रभित्र लैजान निषेधित वस्तुहरु, संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ खटिएका नेपाली सेनाले निकुन्ज/आरक्ष प्रशासनलाई दिनु पर्ने जानकारी, निकुन्ज/आरक्ष प्रशासनले संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ खटिएका नेपाली सेनालाई दिनुपर्ने जानकारी र संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ खटिएको नेपाली सेनाको अपरेशनल निर्देशन

खानेपानी मुहान संरक्षण तथा व्यवस्थापन

यो निकुञ्जवाट मध्यवर्ती क्षेत्र तथा काठमाडौं उपत्यका क्षेत्रका मानिसहरुले नियमित रुपमा खानेपानीको प्रयोग गरिरहेको परिवेशमा पानीमुहानको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्नु यस कार्यालयको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । यस कार्य अन्तर्गत ककनी र नयाँ पाटीमा छ।

वन्यजन्तुको लागि पानी पोखरी निर्माण (ककनी)

संरक्षण सम्वन्धी सामग्री उत्पादन तथा बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन

यस कार्यक्रम अन्तर्गत १,००० प्रति वन वातावरण संरक्षण सम्बन्धि डायरी, १००० प्रति शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली,२०७६ तथा गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक कार्यक्रममा समावेश भएका सम्पूर्ण गतिविधी समेटिएको निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको बार्षिक प्रतिवेदन १०० थान प्रकाशन तथा वितरण भयो।

३.३. पर्या-पर्यटन कार्यक्रम

वनपथ ग्राभेलिङ तथा मर्मत सुधार

यस निकुञ्जको विभिन्न स्थानमा रहेको वनपथ सडक खण्ड मा ३ कि.मि ग्राभेलिङ्ग गर्ने कार्य र १० कि.मि पर्यटक पदमार्ग निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको थियो । वनपथ मर्मत तथा ग्राभेलको कार्य पश्चात् निकुञ्ज क्षेत्रमा गस्ती कार्यमा सहजता, डढेलो लाग्न नदिन अग्नी नियन्त्रण रेखाको रुपमा तथा पर्यटक आवतजावत गर्न सहज भएको थियो ।

पर्यटक मार्ग मर्मत तथा स्तरोन्नती

पानीमुहान क्षेत्र पर्यटकहरुको मुख्य गन्तव्य स्थलमध्ये एक रहेकाले यस कार्य अन्तर्गत ककनी देखि गुर्जेभञ्ज्याङमा रहेको करिव ४ कि.मि. जिर्ण पर्यटक पदमार्गमा मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नतीको कार्य गरिएको थियो ।

खानेपानी मुहान संरक्षण (ककनी)

साईनवोर्ड / सुचनाबोर्ड मर्मत

निकुञ्जको वारेमा जानकारीमुलक सुचनाको साथै पर्यटकहरुले प्रयोग गर्ने निकुञ्जको विविध पदमार्गहरु तथा अन्य बाटोको बारेमा जानकारी तथा सुचना सम्प्रेषण भई पर्यटकहरुलाई निकुञ्ज क्षेत्रमा अवलोकन भ्रमण कार्य गर्न सहज हुने उद्धेश्यले निकुञ्जको विभिन्न स्थानमा मर्मत तथा जडान गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।

पर्यटक मार्ग मर्मत तथा स्तोरन्नती

साईनवोर्ड / सुचनाबोर्ड मर्मत

कल्भर्ट निर्माण

गोलघर निर्माण

प्लाष्टिक सामग्री नियन्त्रण तथा पर्यटकीय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन

फाहोर मैला व्यस्थापन भावि दिनमा थप चुनौति पूर्ण रुपमा देखिन सक्ने सम्भावना रहेकाले प्लाष्टिक सामग्री नियन्त्रण कार्यको लागि पर्यटक प्रवेश गर्ने प्रवेशद्धारमा नियमित रुपमा चेकजाँचको साथै पर्यटकले आफू सँग लाने प्लाष्टिक सहितको सामानहरु अनिवार्य रुपमा फिर्ता ल्याउनु पर्ने र प्रवेशद्वारहरुमा डस्टविनको व्यवस्थापन गरिएको थियो भने जनचेतना अभिवृद्धी कार्यको लागि प्रवेशद्धारहरुमा प्लाष्टिक सामग्री रोकथाम र नियन्त्रणको लागि सुचना मुलक सामग्री राखिएको थियो । त्यस्तै पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यको लागि पाक्षिक रुपमा यस निकुञ्जको नागार्जुन, ढकालचौर, पानीमुहान, सुन्दरीजल क्षेत्रहरुमा निकुञ्ज कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी सहितको टोली खटिई पर्यटकहरुबाट फालिएका फोहोरजन्य वस्तुहरु सँकलन गरि ल्याएने कार्य भएको थियो । यस आर्थिक वर्षमा करिव १००० बोरा फोहोर संकलन गरी व्यवस्थापन भएको थियो ।

३.४ चोरी शिकार नियन्त्रण कार्य

निकुञ्ज संरक्षण र सुरक्षा प्रवन्ध

वन्यजन्तुको चोरी शिकार, अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकाशी लगायतका अवैध कृयाकलापहरु यस शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा प्रमुख चुनौतीको रुपमा रहेको छ। यस निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि शिवपुरी क्षेत्र र नागार्जुन क्षेत्रमा २ वटा नेपाली सेनाको गणहरु तैनाथ रहेका थिए। शिवपुरी तर्फ दि फेमस महिन्द्र दल गण अन्तर्गत ११ वटा सुरक्षा पोष्ट र नागार्जुन तर्फ शमशेर दल गण अन्तर्गत १० वटा सुरक्षा पोष्टहरु तैनाथ रहेका थिए। २०७८ चैत्र महिनाबाट शिवपुरी तर्फ श्री भवानी दल गण र नागार्जुन तर्फा श्री कालीध्वज गण तैनाथ भएको छ।

निकुञ्ज तर्फ ११६ जनाको दरवन्दी रहेकोमा निकुञ्ज कार्यालय, ३ वटा सेक्टर कार्यालय, ४ वटा रेञ्जपोष्ट र ११ वटा पोष्ट गरी १९ स्थानमा कार्यरत रहेका छन्। जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि नियमित रुपमा गस्ती कार्य, छोटो तथा लामो दुरीको गस्ती, आकस्मिक गस्ती, रियल टाईमा आधारित स्मार्ट पेट्रलिङ्ग गस्ती, वन्यजन्तु उद्दार, अतिक्रमण नियन्त्रण लगायतका कार्यहरु भईरहेका छन। २०७८ चैत्र सम्म यस निकुञ्ज सुरक्षार्थ श्री दि फेमस महिन्द्र दल गण र श्री शमशेर दल गण सँग र त्थस पस्चात श्री भवानी दल गण र नागार्जुन तर्फा श्री कालीध्वज गणसंग नियमित रुपमा समन्वय बैठक बसी जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि गस्ती लगायत संरक्षण सम्वन्धि अन्य समसामायिक विषयवस्तुहरुमा छलफल गरी दैनिक रुपमा गरिने गस्ती लगायत संरक्षण सम्वन्धि रणनिती तयार गरी चोरी शिकार नियन्त्रण तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्वन्धी कार्यहरु भईरहेको छ।

तालिका १३: निकुञ्ज तथा सेनाका सुरक्षा पोष्टहरुको विवरण

शिवपुरी तर्फ :				
क्र.सं.	स्थान	निकुञ्ज कार्यालय तर्फ	नेपाली सेना तर्फ	पोष्टहरुको विवरण
१	पानीमुहान	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	गुल्म	संयुक्त
२	सुन्दरीजल	सुन्दरीजल सेक्टर	गुल्म	संयुक्त
३	महाँकाल	महाँकाल प्रवेशद्धार		
४	मुलखर्क	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
५	कुँईकेल	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
६	मणिचुड	मणिचुड पोष्ट	नभएको	एकल

शिवपुरी तर्फ :				
क्र.सं.	स्थान	निकुञ्ज कार्यालय तर्फ	नेपाली सेना तर्फ	पोष्टहरुको विवरण
७	झुले	झुले पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
८	चिसापानी	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
९	च गाउँ	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१०	सिक्रे	सिक्रे पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
११	गुर्जे	ढकालचौर सेक्टर	गुल्म	संयुक्त
१२	टोखा	टोखा पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
१३	पानीमुहान	पानीमुहान रेञ्ज पोष्ट	गुल्म	
१४	तारेभिर	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१५	नयाँपाटी	नयाँपाटी पोष्ट	नभएको	एकल
१६	गोदावारी	मृग अनुसन्धान केन्द्र	नभएको	एकल
नागार्जुन तर्फ :				
१	नागार्जुन	नागार्जुन सेक्टर	हेड गण	संयुक्त
२	रानीवन	रानीवन पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
३	रातामाटे	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
४	ईचङगु	ईचङगु रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
५	बतासे	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
६	ऐनडाँडा	ऐनडाँडा पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
७	सोनागाउँ	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
८	मुड्खु	मुड्खु पोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
९	बैखु	नभएको	सुरक्षा पोष्ट	एकल
१०	ककनी	ककनी रेञ्जपोष्ट	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त
११	पाँचमाने	पाँचमाने पोष्ट (अस्थायी पोष्ट)	सुरक्षा पोष्ट	संयुक्त

वन्यजन्तुको उद्दार तथा मृत्यु

तालिका १४: आ. व. २०७९/०८०मा उद्दार तथा मृत्यु भएको वन्यजन्तुको विवरण

क्र.सं.	वन्यजन्तु मृत्युको विवरण			घाईते वन्यजन्तु उद्दार तथा पुनर्स्थापना विवातन		
	प्रजाति	मृत्यु संख्या	कारण	प्रजाति	घाईते संख्या	कैफियत
१	चितुवा	२	प्राकृतिक	राज गोमन	४	जंगलमा लगि छोडेको
२	बँदेल	२	प्राकृतिक	रतुवा	२	सदर चिडियाखानामा पठाइएको
३	रतुवा	२	प्राकृतिक	कछुवा	१	पानीमुहानमा रहेको
४	रतुवा	१	कारण नखुलेको	निर बिरालो	१	जंगलमा लगि छोडेको
५	निर बिरालो	२	कुकुरले मारेको	Himalayan trinket	३	उद्दार गरेको
६	निर बिरालो	१	प्राकृतिक	कालो भालु	१	जंगलमा लगि छोडेको

वन्यजन्तु उद्धार

तालिका १५: आ. व. २०७९/०८० को मुद्दाको विवरण

क्रसं	दर्ता मिति	मुद्दा	जाहेरवाला	प्रतिवादी	पक्राउ संख्या	कैफियत
१	२०७९।२।१६	मध्यवर्ती वन क्षेत्रमा अवैध रुपमा बाटो निर्माण गरेको	रेन्जर लक्ष्मी राई	जिल्ला काठमाण्डौं कागेश्वरी मनहरा न पा १ बस्ने सानुभाई अधिकारी समेत ११ जना	३	११ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम तिरेर तारेखमा रहेको
२	२०७९।३।२७	वन क्षेत्रको जग्गा डोजर लगाई कब्जा गरेको	स.स.अ. केदारनाथ कट्टेल	जिल्ला काठमाण्डौ तारकेश्वर न.पा. ९ मनमैजु बस्ने हरि बहादुर क्षेत्री समेत ५ जना	१	५ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
३	२०७९।४।१	मापदण्डको पालना नगरी अवैध रुपमा खनी संचालन गरेको	रेञ्जर सुदिप राज अधिकारी	जिल्ला मोरङ रतुवामाई १० स्थायी ठेगाना भई ललितपुर झम्सिखेल -३ बस्ने बर्ष ४६ को घनेन्द्र कार्की समेत ३ जना	१	मिति २०७९।१२।०३ मा फैसला भैसकेको
४	२०७९।९।११	अवैध रुपमा निकुञ्ज क्षेत्रमा डोजर लगाई बाटो खनेको ।	रेञ्जर नारायण प्रसाद देवकोटा	जिल्ला नुवाकोट शिवपुरी गा पा २ बस्ने बर्ष २३ को प्रेम बहादुर तामाङ सहित ७ जना	३	५जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको २ जना फरार
५	२०७९।९।२४	निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको सार्वजनिक जग्गामा खनि हानी नोक्सानी गरेको	रेन्जर लक्ष्मी राई	जिल्ला रामेछाप साबिक गुम्देल गा बि स वडा नं २ घर भई हाल गोकर्णेश्वर नगरपालिका वड नं ८ बेसिगाउँ काठमाण्डौं बस्ने कुङा तेन्जिङ शेर्पा सहित १० जना	२	१० जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
६	२०७९।११।२१	मध्यवर्ती क्षेत्रको घट्टेखोलास्थित सार्वजनिक क्षेत्रमा डोजर लगाई ढुङ्गा उत्खनन् गरेको	स सं अ रबिन चौधरी	जिल्ला धादिङ धुनिबेशी नगरपालीका १ बस्ने बर्ष २८ को बुद्धिमान तामाङ समेत ६ जना	२	६ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको
७	२०८०।२।१७	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने पर्ती जग्गामा प्रकृया नपुर्याई डोजर लगाएको र रुखहरु कटान गरिएको ।	रा नि तथा व ज सं विभागको उजुरी सहित प्राप्त पत्र र छानबिन समिति	जिल्ला काठमाण्डौं गोकर्णेश्वर नगरपालिकाका नगरप्रमुख दिपक रिसाल समेत ३ जना	०	३ जना प्रतिवादीहरू धरौटी रकम जम्मा गरि तारेखमा रहेको

३.५. विविध

नर्सरी व्यबस्थापन तथा वृक्षारोपण

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्र भित्र वृक्षारोपण गर्नुपर्ने स्थानहरुको भौगोलिक अवस्था तथा माग बमोजिम यस आर्थिक वर्षमा विगत झै विभिन्न प्रजातिका ११,००० विरुवा उत्पादन गरियो ।

विगतका आर्थिक वर्षहरुमा उत्पादन गरिएका विभिन्न प्रजाति ७,६०,००० गोटा विरुवाहरुलाई Root shoot cutting Spacing clluing Treatment after root shoot cutting etc गरी व्यवस्थापन गरीएको विरुवाहरु व्यवस्थापन कार्यहरु गरिएका विरुवाहरु समेत तपसिलमा उल्लेख गरे बमोजिका विरुवा वितरण गरियो।

तालिका १७ः उत्पादन गरिएका विभिन्न प्रजातिका विरुवाहरुको विवरण

क.स.	उत्पादन गरिएको प्रजाति	संख्या (गोटा)	कैफियत
१	ईपिल ईपिल	३२,६००	
२	आम्बा	२४,३३०	
३	अमला	१,४००	
४	पारिजात	८७५	
५	धुपी	१,६१५	
६	तेजपात	१,८००	
७	लप्सी	३,७००	
८	पैयु	३,८३०	
९	बर्रो	४,०००	
१०	कल्की	२,८००	
	जम्मा	७६,९००	

तालिका १८ः २०८० असार अन्तिम सम्म वितरण गरिएको विरुवाको विवरण

क.सं.	वितरण गरिएको प्रजाति	संख्या (गोटा)	कैफियत
१	अम्बा	६७०	
२	इपिल इपिल	२९५	
३	पैंयु	४५५	
४	धुपी	६०	
५	ओखर	१८८	नयाँ विरुवा
६	अमला	३७८	
७	कल्की	१२१	
८	लप्सी	६३५	

क्र.सं.	वितरण गरिएको प्रजाति	संख्या (गोटा)	कैफियत
९	बकाइनो	१५०	
१०	बर्रो	२२५	
११	पारिजात	६५	
१२	तेजपात	६५	
१३	कपुर	१५	
१४	कागती	१८	
१५	टाकी	११७	
१६	राजवृक्ष	५	
१७	रिठ्टा	५	
१८	खमारी	१००	
१९	गुलाब	५	

यस निकुञ्ज सम्बन्धित सेक्टर/रेञ्जपोष्ट/पोष्ट तथा उपभोक्ता समितिहरुसंग समन्वय र छलफल कार्य पश्चात जसबाट निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका खाली पर्ती जग्गा तथा वृक्षारोपण गर्न आवश्यक स्थलहरु पहिचान गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो । पहिचान गरिएका तपसिलका स्थानहरुमा वृक्षारोपण कार्य सम्पन्न गरियो ।

क) ढकालचौर सेक्टर अर्न्तगतका क्षेत्र:

बौडेश्वर महादेव उपभोक्ता समितिको क्षेत्र

ख) सुन्दरजल सेक्टर अर्न्तगतका क्षेत्रहरु:

गोकर्णेश्वर १ देउराली डाँडा निकुञ्ज क्षेत्र: १,१००

बाटुले सिम सामुदायिक वन क्षेत्र ३०० गोटा

सुनौलो कालिज पालन केन्द्र, रानीवन

नागार्जुन वन क्षेत्रको रानिवनमा सुनौलो कालिज पालन गर्दै आएकोमा नागार्जुन वन क्षेत्र शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जमा गाभिएपछि यस निकुञ्ज कार्यालयद्वारा व्यवस्थापन हुँदै आएको छ ।

तालिका १९: सुनौलो कालिजको विवरण

सि.नं.	प्रजातिको विवरण	०६७/०७७ भन्दा अगाडी	०६७/०७७ उत्पादन	०७७/०७८ उत्पादन	०७८/०७९ उत्पादन	०७८/०७९ कुल संख्याको विवरण	०७९/०८० उत्पादन	०७९/०८० कुल संख्याको विवरण
१	सिल्भर कालिज	१	०	०	०	१	०	१
२	गोल्डेन कालिज (भाले)	८	०	०	०	६	०	३
३	गोल्डेन कालिज (पोथि)	३	०	०	०	३	०	३
४	गोल्डेन कालिज (चल्ला नछुटिएको)	४	१३	१	०	०	०	०
	जम्मा	१२	१३	१	०	१०	०	७

नोट:

- **यस वर्ष जम्मा २० वटा अण्डा उत्पादन गरी सदर चिडियाखाना, काठमाण्डौंमा चल्ला उत्पादनको लागि पठाईएको भएता पनि चल्ला उत्पादनको लागि गरिएको प्रयास असफल रहेको ।**
- **यस आ.व.मा कालगतिले जम्मा ३ वटा गोल्डेन कालिजको मृत्यु भएको हो । उक्त मध्ये ३ वटा भाले रहेका छन् ।**
- **बासस्थानको लागि बनाइएको इन्कोलोजर जिर्ण अवस्थामा रहेको ।**

मृग अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी

नेपाल सरकारको मिति २०४८ साल मंसिर १६ गतेको निर्णयानुसार नेपाल सरकार र University of Sydney/Department of Animal Health को संयुक्त प्रयासमा वि.स. २०४९ माघमा ललितपुर जिल्लाको गोदावरीमा १० हेक्टर क्षेत्रफलमा मृग अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना भई २०५० साल पौष देखि अनुसन्धान कार्य थालनी भएको तथा पछि विविध समस्याको कारण उक्त केन्द्रमा अनुसन्धान कार्य बन्द भएकाले सो स्थानमा रतुवा मृग तथा चित्तलहरु पालन गर्ने कार्य मात्र भएको थियो । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत आ.व. २०७२/०७३ मा सो स्थानमा रहेका २९ वटा चित्तल मृगलाई मिति २०७२/१२/०५ र २०७२/१२/११ गते तत्कालिन पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष (हाल पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज) मा र २०७२ वैशाखमा वन्यजन्तु सप्ताहको उपलक्ष्यमा ५ वटा रतुवा मृगलाई यस निकुञ्जको पानीमुहान क्षेत्रमा स्थानान्तरण गरिएको थियो ।

यस निकुञ्ज कार्यालय अर्न्तगत कर्मचारी खटी सो केन्द्रमा संरक्षण तथा सुरक्षाको व्यवस्था हुदै आईरहेकोमा हाल मृग अनुसन्धान केन्द्र जिर्ण तथा प्रयोग विहिन जस्तै भएकाले सो स्थानलाई राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग मार्फत उद्धार केन्द्रको रुपमा परिणत गरी काठमाडौं उपत्यकामा हुने मानव वन्यजन्तु द्वन्दबाट प्रभावित तथा टुहुरा वन्यजन्तुको संरक्षण तथा व्यवस्थापनको लागि प्रयोग गर्न सकिने देखिन्छ ।

मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन

४

४.१ परिचय

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा यसको मध्यवर्ती क्षेत्रले नेपालको संरक्षित क्षेत्र प्रणालीमा मध्य पहाडी भूभागको पारिस्थिकीय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गरेको छ । निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रको जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्थानीय बासिन्दाको सक्रीय सहभागिता हासिल गर्न निकुञ्जसँग सिमाना जोडिएका काठमाडौं जिल्लाको शंखरापुर, कागेश्वरी मनहरा, गोकर्णेश्वर, बुढानीलकण्ठ, टोखा, तारकेश्वर र नार्गाजुन नगरपालिका गरी सात वटा नगरपालिका, धादिङ जिल्लाको धुनिवेसी नगरपालिका, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको मेलम्ची नगरपालिका गरी कुल नौ वटा नगरपालिका र नुवाकोट जिल्लाको शिवपुरी गाउँपालिका र ककनी गाउँपालिका गरी दुई वटा गाउँपालिका गरी कुल ११ स्थानीय तह मध्यवर्ती क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्ले बि.सं. २०७२ फागुन १५ गते कुल क्षेत्रफल ११८.६१ वर्ग कि.मि. समावेश मध्यवर्ती क्षेत्रको घोषणा गरेको थियो (मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र, अनुसूची-२) । मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र वन तथा बुट्यानले ढाकेको क्षेत्रफल २७.१७४ वर्ग कि.मि. (२३.२८५%), खेतीयोग्य जमिनले ८६.८९३ वर्ग कि.मि. (७४.४७५%) र अन्य प्रयोजनमा भू-उपयोग भएको जमिन २.६१६ वर्ग कि.मि. (२.२४५%) रहेको छ ।

त्यसैगरी डिभिजन वन कार्यालय काठमाडौं, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङबाट प्राप्त अभिलेख अनुसार मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र दर्ता गरेका १३२१.७१ हेक्टर क्षेत्रफल भएका ७६ वटा सामुदायिक वन (घरधुरी ५०४६), १०० हेक्टर क्षेत्रफल भएको एक वटा कबुलियती वन र ३७ रोपनी क्षेत्रफल भएको एक वटा धार्मिक वनको रुपमा संरक्षण, सदुपयोग र व्यवस्थापन गरिदै आएको छ । मध्यवर्ती क्षेत्रका मुख्य कार्यक्रमहरु संरक्षण, मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण र राहत वितरण, सामुदायिक बिकास, पर्यापर्यटन, आयआर्जन तथा सीप बिकास र संरक्षण शिक्षा संचालन, आदि हुन् ।

४.२ मध्यवर्ती क्षेत्र स्थापनाको उद्देश्य

- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायिक वनको बिकास र संरक्षण गरी मध्यवर्ती क्षेत्रका वासिन्दालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावारहरु उपलब्ध गराउने ।
- जैविक विविधतामा संरक्षण तथा मध्यवर्ती क्षेत्रका प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन स्थानीय समुदायलाई संलग्न गराउने ।
- निकुञ्जले आम्दानी गरेको राजश्वको ३० देखि ५० प्रतिशत रकमबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा संरक्षण, सामुदायिक बिकास, मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण, आयआर्जन, सिप बिकास र संरक्षण चेतना अभिवृद्धि सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने र संरक्षण शिक्षा मार्फत चेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

४.३. चुनौति

- यो निकुञ्ज शिवपुरी र नागार्जुन गरी दुई छुट्टाछुट्टै खण्डमा विभाजित छ । सानो क्षेत्र र खण्डिकृत बासस्थानमा वन्यजन्तुको दीर्घकालीन संरक्षण गर्न कठिन छ ।
- निकुञ्जलाई चारैतर्फबाट घना मानव बस्तीले घेरेको छ । वन्यजन्तु विचरण गर्ने जैविक मार्गहरुको अभाव रहेको छ । त्यसैले वन्यजन्तुहरु बिच Gene Flow हुन नसकी भविष्यमा जीवजन्तु लोप हुँदै जाने प्रवल सम्भावना रहेको छ ।
- निकुञ्जको सिमाना बाहिर नगन्य वन क्षेत्र रहेको छ । जमिनको गैर कृषि कार्यमा भू-उपयोग हुने क्रम बढ्दो छ । वन्यजन्तुले वालीनाली तथा पशुधनलाई पुर्याएको क्षति बापत माग अनुसारको राहत उपलब्ध गराउन सकिएको छैन यसबाट मानव वन्यजन्तु बिच द्वन्द भई प्रतिशोधको भावनाले जिवजन्तु मार्ने घटना बढ्न सक्ने देखिन्छ ।

- मानव-वन्यजन्तु बिचको द्वन्द ।
- जलस्रोतको जथाभाबी प्रयोग तथा जल प्रदुषण ।
- बढ्दो वन डढेलो ।
- निजी, पर्ती, ऐलानी, सार्वजनिक जग्गा खार्ने, plotting गरी वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतीकूल असर जैविक विविधतामा पर्न सक्ने जस्ता कार्यको बढदो माग ।

४.४ मध्यवर्ती क्षेत्रको संरचना स्वरुप

मध्यवर्ती क्षेत्रमा विविध कार्यक्रम संचालन गर्न तथा संस्थागत विकास गर्नको लागि विद्यमान नियमाअनुसार मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समूह, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति र मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति गरी जम्मा तीन तहको सांगठनिक संरचना रहेको छ ।

४.५. मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति, समूहहरुको विवरण

यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रको घोषणा भए पश्चात् शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७३ बमोजिम ११ वटा उपभोक्ता समितिहरु गठन भई मिति २०७३/११/०४ मा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति गठन भएको थियो । यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा गठित उपभोक्ता समिति अन्तर्गत ३०३ वटा उपभोक्ता समुह रहेको छ भने कुल १३,०५२ घरधुरी आवद्ध रहेको छ ।

तालिका २०: उपभोक्ता समिति र समूहहरुको विवरण

क्र.सं.	समितिको नाम	गठन मिति	ठेगाना	घरधुरी संख्या	समूह संख्या	जनसंख्या			कार्य समिति सदस्य संख्या		
						महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	सिन्धु शिवपुरी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश सिन्धुपाल्चोक हाईबुङ, भोटेचौर	८७७	१८	२२२१	२३२४	४५४५	६	७	१३
२	मणिचुड कागेश्वरी	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं मणिचुड	१४९६	३२	३४५२	३३४३	६७९५	६	७	१३
३	सुन्दरीजल शिवपुरी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं सुन्दरीजल	१४६२	४५	२३९९	२४७०	४८६९	६	७	१३
४	बिष्णु चपली	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं बूढानीलकण्ठ	११२६	१७	२७५५	२७५८	५५१३	६	७	१३
५	बौडेश्वर महादेव	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं जगात	१३७१	३५	३२०५	३८६४	७०६९	६	७	१३
६	गोलढुंगा जितपुरफेदी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं गोलढुंगा जितपुरफेदी	१४६०	३४	३३४३	३५१७	६८६०	६	७	१३
७	इचंगु नारायण	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश काठमाडौं इचंगु	११२८	३३	२३५०	२३८७	४७३७	६	७	१३
८	रामकोट भिमढुंगा	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश धादिङ रामकोट भिमढुंगा	७८०	१७	१५७९	१७५१	३३३०	६	७	१३
९	ककनी ओखरपौवा	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश नुवाकोट ककनी	१०५२	२७	२१६८	२१०५	४२७३	६	७	१३
१०	गुर्जे भञ्याङ	२०७२-११-४	वाग्मती प्रदेश नुवाकोट सुनखानी	११३५	२५	२८०३	२९२३	५७२६	६	७	१३
११	चिसापानी शिवपुरी	२०७३-११-४	वाग्मती प्रदेश नुवाकोट चिसापानी	११६५	२०	२७७३	२९०७	५६८०	६	७	१३

तालिका २१: मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका वनहरुको विवरण

सि.नं	वनको प्रकार	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	घरधुरी संख्या	जनसंख्या	कैफियत
१	सामुदायिक वन	६२	१,०९१.९३	४,६३१	२४,०५४	थप २ वटा नविकरणको प्रक्रियामा रहेको
२	कवुलियती वन	३	१००.०७	०	०	
३	धार्मिक वन	१	१.८५	०	०	
४	निजी वन	०	०	०	०	
	जम्मा	६६	१,१९३.८५	४,६३१	२४,०५४	

४.६. मध्यवर्ती क्षेत्रमा सामुदायमा आधारित वन व्यवस्थापनको विवरण

मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र ६४ वटा सामुदायिक वन, तीन वटा कवुलियती वन र एउटा धार्मिक वनको समुदायबाट व्यवस्थापन हुँदै आएको छ । दैनिक रुपमा आवश्यक पर्ने घाँस, दाउरा लगायतका दैनिक उपभोग्य वस्तुहरु सामुदायिक वन क्षेत्रबाट आपूर्ति हुँदा निकुञ्जको वन क्षेत्रवाट वन पैदावार चोरी निकाशी कम भएको छ । मध्यवर्ती क्षेत्रमा दर्ता भएका निजी वनको संख्या शुन्य भएको हुँदा यसको प्रर्वधन गरी मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन गर्नु पर्ने देखिन्छ । मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने सामुदायिक वन, धार्मिक वन र कबुलियती वनको विवरण अनुसूची-१६ मा रहेको छ ।

४.७. आ. व. २०७९/०८० मा मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको प्रगति विवरण

४.७.१ संरक्षण कार्यक्रम (३० प्रतिशत)

संरक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत पानीमुहान संरक्षण (एक वटा), मध्यवर्ती सामुदायिक वनको कार्ययोजना तथा बिधान निर्माण तथा नवीकरण (छ वटा), सामुदायिक वन संरक्षण कार्यक्रम (१२ वटा), मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्युनिकरण तथा राहत वितरण (एक पटक) र डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम (१२ पटक) गरी सम्पन्न गरियो ।

४.७.२ सामुदायिक बिकास कार्यक्रम (३० प्रतिशत) :

सामुदायिक विकास कार्यक्रम अन्तर्गत समुह/समिति व्यवस्थापन (१२ वटा) र धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र सुधार तथा व्यवस्थापन (११ वटा) गरी सम्पन्न गरियो।

४.७.३ आय आर्जन तथा सिप बिकास कार्यक्रम (२० प्रतिशत) :

यस कार्यक्रम अन्तर्गत व्यवस्थापन समिति/उपभोक्ता समितिहरु / समुहहरु पुनर्गठन (११ वटा समितिहरु, ३१८ वटा समुहहरु र एउटा ब्यबस्थापन समिति) जम्मा ३३० वटा गरी सम्पन्न गरियो।

४.७.४ संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम (१० प्रतिशत) :

संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत समुहका पदाधिकारीहरुलाई बचत ऋण सम्बन्धि तालिम/पासबुक र प्रमाण पत्र छपाई (३०० पटक) र स्कूल शिक्षा कार्यक्रम (१२ पटक) गरी सम्पन्न गरियो।

४.७.४ प्रशासनिक खर्च (१० प्रतिशत) :

प्रशासनिक खर्च अन्तर्गत कार्यालय संचालन (तलब तथा अन्य प्रयोजन) मा खर्च गरी सम्पन्न गरिएको थियो ।

४.८. राहत वितरण

तालिका २२: निकुञ्ज कार्यालय मार्फत वितरण गरिएको राहतको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयमा उपलब्ध भएको राहत रकम रु.	राहत रकम उपलब्ध गराइएको डिभिजन वन कार्यालय/ संरक्षित क्षेत्रको नाम	जम्मा खर्च रकम रु.
१	१,३०,००,०००	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२,३०,०००
२		डिभिजन वन कार्यालय काठमाण्डौ	०
३		डिभिजन वन कार्यालय ललितपुर	०
४		डिभिजन वन कार्यालय भक्तपुर	७०,०००
५		डिभिजन वन कार्यालय काभ्रेपलाञ्चोक	४३,१७,३३२
६		डिभिजन वन कार्यालय सिन्धुपाल्चोक	१,२४,४०००
जम्मा	१,३०,००,०००		**५८,६१,३३२**

तालिका २३: मध्यवर्ती क्षेत्रमा वन्यजन्तुबाट भएको क्षेतिको राहतको विवरण

क्र.सं.	क्षतिको विवरण	जम्मा (रु)
१	सामान्य घाइते	०
२	सख्त घाइते	२,९६,८३२
३	मानिस मृत्यु	०
४	पशुधनको क्षति	१९,७४,५००
५	भण्डारण गरेको अन्नको क्षति	०
६	घरगोठको क्षति	०
७	अन्न बालीको क्षति	३५,९०,०००
	जम्मा	**५८,६१,३३२**

तालिका २४ : मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति अनुसारको राहत विवरण

क्र.सं.	मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिको नाम	पिडित संख्या	माग रकम (रु)	सिफारिस रकम (रु)	कैफियत
१	इचंगुनारायण	५	६७,८६०	१६,०००	
२	ककनी ओखरपौवा	१	१५,०००	३,५००	
३	गुर्जेभञ्याङ	२१	३,३८,५००	६१,६००	
४	गोलढुङ्गा जीतपुर	१७	२,६३,७१५	६६,०१५	
५	बिष्णु चपली	१	७,४७५	७,४७५	
६	बौडेश्वर महादेव	२	६१,५४०	६,०४०	
७	रामकोट भिमढुङ्गा छत्रेदेउराली	२१	२,३५,५९०	६५,३००	
८	शिवपुरी चिसापानी	२१	३,५८,५००	७९,३००	
९	सिन्धु शिवपुरी	१८	१,५१,५५०	५१,०००	
१०	सुन्दरीजल शिवपुरी	२०	१,७९,६५०	५५,०००	
जम्मा		१२७	१६,७९,३८०	४,११,२३०	

तालिका २५: निजी आवादीमा कटान भएको काठ तथा दाउराको विवरण

क्र.सं.	प्रजाति	काठ (क्यु. फिट)	दाउरा (चट्टा)	कैफियत
१	सौर	८६९	५	
२	चिलाउने	७८०	५	
३	उत्तिस	२२,९६७	५	
	जम्मा	२४,६१६	१५	

५

पर्यटन र राजश्व

विशेष गरी छोटो पदयात्रा (हाईक), जलस्रोतको अवलोकन, चरा अवलोकन, साईकलिंग, अध्ययन अनुसन्धान लगायतका कार्यका लागि पर्यटकहरु निकुञ्ज भ्रमणका लागि आउने गर्दछन । काठमाडौं उपत्यका देखि नजिक भएको हुँदा प्राय गरेर बिदाको दिनमा नेपाली पर्यटक बढी सँख्यामा साथै संरक्षण शिक्षाको उद्देश्यले समेत निजी तथा सरकारी विद्यालयका विद्यार्थीहरु निकुञ्ज अवलोकन भ्रमणमा आउने गर्दछन । राष्ट्रिय निकुञ्ज घुम्न आएका नेपाली र बिदेशी पर्यटक, सवारी साधन प्रवेश, दण्ड जरिवाना, रक क्लाईम्बिंग लगायतका साहसिक गतिविधि र अन्य विविध शीर्षकहरु गरी रु. ५,४३,६३,४०७२४ मात्र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा राजश्व संकलन भएको थियो । यस बर्ष नेपाली पर्यटक ३,२८,२१६ जना, सार्क देशका पर्यटक १,३५६ जना र अन्य विदेशी पर्यटक ८,७३१ जना गरी जम्मा ३,३८,३०३ जना पर्यटकहरुले निकुञ्जको भ्रमण गरेका थिए । कुल पर्यटक मध्ये नेपाली पर्यटक ९७.०२%, सार्क देशका ०.४०% र अन्य देशका २.५८% पर्यटकले निकुञ्ज भ्रमण गरेको देखिन्छ ।

तालिका २६ : पर्यटकहरुको सक्षिप्त विवरण

पर्यटक विवरण	महिला	पुरुष	जम्मा	प्रतिशत
नेपाली	१,५९,२१९	१,६८,९९७	३,२८,२१६	९७.०२%
सार्क मुलुक	५६३	७९३	१,३५६	०.४०%
अन्य मुलुक	३,४३६	५,२९५	८,७३१	२.५८%
जम्मा	**१,६३,२१८**	**१,७५,०८५**	**३,३८,३०३**	**१००%**

तालिका २७: आ. व. २०५१/०५२ देखि हालसम्मको पर्यटक विवरण

क्र.सं.	आ.व.	पर्यटक संख्या
१	२०५१/०५२	१०,८५०
२	२०५२/०५३	२३,१००
३	२०५३/०५४	२७,०००
४	२०५४/०५५	२२,२००
५	२०५५/०५६	२२,१००
६	२०५६/०५७	२०,५३९
७	२०५७/०५८	२३,८२६
८	२०५८/०५९	३०,०९४
९	२०५९/०६०	३६,८४८
१०	२०६०/०६१	३९,०८४
११	२०६१/०६२	४४,५००
१२	२०६२/०६३	४३,८०४
१३	२०६३/०६४	८३,३८५
१४	२०६४/०६५	७४,४१८
१५	२०६५/०६६	१,११,१५६
१६	२०६६/०६७	१,६७,८३०
१७	२०६७/०६८	१,४७,९६३
१८	२०६८/०६९	१,५४,८४५
१९	२०६९/०७०	१,६५,९१०
२०	२०७०/०७१	१,८०,४६४
२१	२०७१/०७२	१,३८,०८४
२२	२०७२/०७३	१,४३,३५२
२३	२०७३/०७४	२,०९,७१७
२४	२०७४/०७५	२,२८,७४३
२५	२०७५/०७६	१,७४,३३२
२६	२०७६/०७७	१,०९,२८९
२७	२०७७/०७८	९५,४०७
२८	२०७८/०७९	१,७२,८०३
२९	२०७९/०८०	३,३८,३०३

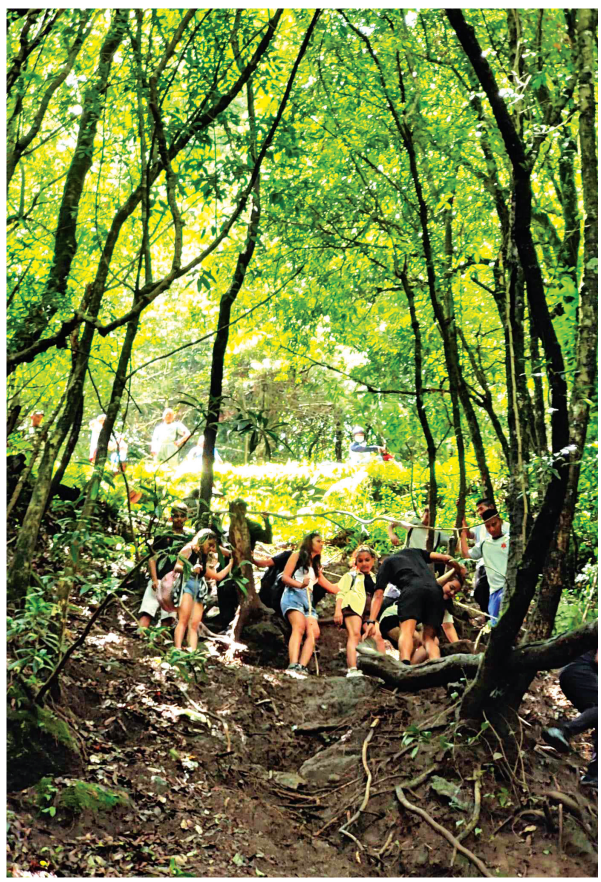

तालिका २८: आ. व. २०७९/८० को राजश्व विवरण

क.सं.	राजश्व शीर्षक	विवरण	जम्मा रकम (रु.)	कैफियत
१	११४९१	बाँडफाड हुने बाहेक अन्य स्रोतबाट प्राप्त मूल्य अभिबृद्धि कर	६३,८८,४५५।५३	
२	१४१५१	सरकारी सम्पतिको वहालबाट प्राप्त आय	२,३९,०२८।२०	
३	१४२२९	अन्य प्रशाशनिक सेवा शुल्क	८८,९६०।००	
४	१४२६४	वन क्षेत्रको अन्य आय	५,३४,५५३।९४	
५	१४३१२	प्रशाशनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	०।००	
६	१५१११	बेरुजु	२,३६,६६४।००	
७	३३३६१	वन क्षेत्रको रोयल्टी	४,६८,७५,७४५।५७	
जम्मा			**५,४३,६३,४०७।२४**	

तालिका २९: आ. व. २०६४/०६५ सालदेखि हालसम्मको राजश्व विवरण

क.सं.	आ. व.	राजश्व रकम (रु.)
१	२०६४/०६५	३०,८३,३१८।००
२	२०६५/०६६	४६,४६,७०६।००
३	२०६६/०६७	५६,७४,५६७।००
४	२०६७/०६८	६६,२२,३५७।००
५	२०६८/०६९	६६,२२,३५७।००
६	२०६९/०७०	९४,९०,३५२।००
७	२०७०/०७१	१,०३,११,८३९।००
८	२०७१/०७२	१,६७,३८,७१५।००

क.सं.	आ. व.	राजश्व रकम (रु.)
९	२०७२/०७३	१,६१,५९,८४७।००
१०	२०७३/०७४	२,३४,९०,४७७।००
११	२०७४/०७५	२,४३,६४,४२५।००
१२	२०७५/०७६	३,३१,११,४१९।००
१३	२०७६/०७७	२,४९,१९,१८१।००
१४	२०७७/०७८	१,४१,८४,२०२।००
१५	२०७८/०७९	२,९४,८८,३८८।५९
१६	२०७९/८०	५,४३,६३,४०७।२४

अनुसूचीहरु

अनुसूची - १

निकुञ्ज क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५१) काठमाडौं, फागुन ६ गते २०५८ साल (संख्या ४३

भाग ३

श्री ५ को सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमको चार किल्ला भएको क्षेत्रलाई शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा गरेको छ ।

चारकिल्ला

पूर्वः मणिचुर लेकबाट हेलम्बु जाने बाटो भई काठमाडौं, नुवाकोट तथा सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको सीध चिसापानी डाँडासम्म ।

पश्चिमः नुवाकोट जिल्लाको नेउपाने गाउँको छेउ भएर साबिक ककनी कृषि फार्मको सीमाना हुँदै खानीखोला त्रिशुली जाने मोटर बाटो हुँदै पाँचमानेसम्म ।

दक्षिणः पाँचमाने, डल्केछाप, अल्ले देवीस्थान हुँदै कटेरी आबादी छेउ हुँदै लामिडाँने गाउँको छेउ, साँगलाको सिरान हुँदै झोर गाउँ, तँलुङ गाउँ छेउ बालुवा गाउँ विकास समिति वडा नं. ४ तारेभिरमा बनेको सडक मुनी हुँदै सुन्दरीजल र महाङ्काल, गागलफेदी काफ्लेडाँडा हुँदै मणिचुरबाट बज्रयोगिनी जाने ठाडो बाटोसम्म ।

उत्तरः नेउपाने गाउँको सिरान हुँदै खरी भञ्ज्याङ्ग, गुरुङ गाउँ सिरान, गुर्जे, अर्खौले, सिकेटार गाउँ हुँदै मोर्लाङ्ग डाँडा हुँदै हेलम्बु जाने बाटोसम्म ।

खण्ड ३३, संख्या १०, मिति २०४० साल असार ६ गतेको नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित यस मन्त्रालयको सूचना खारेज गरिएको छ ।

आज्ञाले,
चण्डीप्रसाद श्रेष्ठ
श्री ५ को सरकारको सचिव

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५४) काठमाडौं, जेठ २५ गते २०६१ साल (संख्या ८

भाग ३

श्री ५ को सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल विपश्यना केन्द्रको उत्तरपूर्व सीमासँग जोडिएको शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको १-८-० रोपनी जग्गा उक्त राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रबाहिर पर्ने गरी सीमाना हेरफेर गरेको छ ।

आज्ञाले,
चण्डीप्रसाद श्रेष्ठ
श्री ५ को सरकारको सचिव

"आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

खण्ड ५८ संख्या ४५ नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०६५।११।१२

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपदफा (१)र(२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी खण्ड ५१, संख्या ४३, मिति २०५८।११।६ को नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित सूचना बमोजिम घोषित शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्जको चार किल्लामा देहाय बमोजिमको चार किल्ला भएको क्षेत्रलाई थप क्षेत्रको रुपमा घोषणा गरी सो राष्ट्रिय निकुञ्जको नाम शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नामाकरण गरेको छ ।

चार किल्ला

पूर्वः हुम्नीपानी, बालाजु बाईपास, बालाजु उद्यान, गोलढुङ्गा गाउँ विकास समितिको आवादि ।

पश्चिमः थुम्की, डमडमे, ककरे गाउँ, गैरी गाउं, सानो गाउँमा रहेको नागार्जुन पर्खाल र धादिङ्ग जिल्ला छत्रे देउराली गाउँ विकास आवादि ।

उत्तरः तीलखोरिया, डाँडागाउँ, ठूलो गाउँ, चिपालियो, मङ्खु ढोका, थैखु, नाखनडोलमा रहेको नागार्जुनको पर्खाल र काठमाडौं जिल्लाको जितपुर फेदी र गोलढुङ्गा गाउँ विकासको समिति आवादि ।

दक्षिणः थाप्ले गाउँ, मिरकोट नयाँ गाउँ, बद्रोडाँडा, नारायणस्थान, इचंगु, गांको, रानीवन, टण्डोल गाउँमा रहेको नागार्जुन पर्खाल ।

आज्ञाले,
डा. उदय राज शर्मा
नेपाल सरकारको सचिव

(२९)

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित । मूल्य रू. १५।-
गो.द.द.न. १६।०६२।६३

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची-२

मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणाको राजपत्र

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६५) काठमाडौं चैत १५ गते, २०७२ साल (संख्या ५०

भाग ५

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३क. ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमको चारकिल्ला भएको ११८ वर्ग किलोमिटर ६१.क्षेत्रलाई शिवपुरीनागार्जुन- राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरेको छ ।

चार किल्ला

पूर्व: नुवाकोट जिल्ला, तलाखु गाउँ विकास समितिको पाटी भन्ज्याङ्गबाट बाटैबाटो सान्दन टोल, हैबुङ्ग महादेवस्थान माध्यामिक विधालय, गुरुङ्ग गाउँ र सोती खोलाको दोभान हुँदै भोटेचौर गाउँ विकास समि..को मुल कुलो र मेलम्ची मार्ग जोडिने स्थानसम्म। त्यहाँबाट खवासे टोललाई भित्र पारी भुमेथान डाँडा र मेलम्ची जाने मोटर बाटैबाटो काठमाडौं जिल्ला चौकि भन्ज्याङ्ग, छिरिङ्ग खोला हुँदै घट्टेखोला दोभानसम्म। त्यहाँबाट झुलेखोला हुँदै चौकी भन्ज्याङ्गबाट धारा

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ। १४०३

भन्ज्याङ्ग जाने बाटैबाटो धारा भन्ज्याङ्ग, लामा नाच्ने डाँडा, शैले खोला हुँदै शंखरापुर र कागेश्वरी मनहरा नगरपालिकाको सिमानामा पर्ने मणिलिङ्गेश्वर महादेव खोला दोभानसम्म।

पश्चिमः काठमाडौं र धादिङ्ग जिल्लाको सिमानामा पर्ने महेशनारायण खोलाबाट भीमढुङ्गा लामिडाँडा सडक हुँदै भन्ज्याङ्ग पोखरीसम्म । त्यहाँबाट सिरानचौर खोला, घट्ट खोला, डडिवेसि हुँदै कोल्पु र नागडोल खोला दोभानसम्म । त्यहाँबाट पुरानो गोरेटो बाटो हुँदै डाँडागाउँलाई भित्र पारी महालक्ष्मी मन्दिर हुँदै कोल्पु खोलाको पुलसम्म। त्यहाँबाट सिधै खोलैखोला काउले भन्ज्याङ्ग, स्वाँरा खोला, थानसिङ्ग गाउँको सिरान हुँदै ठुलो छहरे खोलामा थानपति जाने पुरानो बाटो जोडिएको स्थानसम्म।

उत्तरः नुवाकोट जिल्ला, थानपति गाउँ विकास समितिको ठुलो छहरे खोलाबाट थानपति जाने गोरेटो बाटैबाटो थानापति मन्दिर र मोक्तान गाउँ, कोटथोक गाउँलाई भित्र पारेर पाण्डे टोल जाने मोटर बाटैबाटो पाण्डे टोल, गुर्जे खोला दोभान र समुन्द्रादेवी मन्दिरसम्म। त्यसपछि लप्से खोला, मोहोरथोक घट्ट, देउराली चियानडाँडाको टुप्पोबाट सिक्रे खोला र लिखु खोलाको नरसिंहघाट हुँदै तलाखु गाउँ विकास समिति को पाटी भन्ज्याङ्गसम्म।

दक्षिणः काठमाडौं जिल्ला, शंखरापुर र कागेश्वरी मनहरा नगरपालिकाको सिमानामा पर्ने मणिलिङ्गेश्वर महादेव खोला दोभानबाट भोलेटार गाउँ जाने मोटर बाटैबाटो धुले पुल, गागलफेदीबाट नयाँपाटी जाने बागमती नदी पुल, नयाँपाटीको चण्डिकाश्वरी माध्यमिक विद्यालय हुँदै ठोका भन्ज्याङ्ग र सुर्यमति खोला दोभानसम्म। त्यहाँबाट सिधै कौडिलको डाँडाको सिरान हुँदै माईलो भोटेको ढुङ्गो, निलकण्ठ रुद्रेश्वर महादेव मन्दिर र खोल्सो हुँदै रुद्रेश्वर महादेव मन्दिरसम्म। त्यहाँबाट खोलैखोला माहादेवखोला पुल र जय भद्रकाली निम्न माध्यमिक विद्यालय ,ज्याम्ले खोला हुँदै मुहानपोखरी र तौलुङ्ग जाने बाटो छुट्टिने दोसाँधसम्म। त्यहाँबाट

२

१४०४

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

पन्चेश्वर महादेव मन्दिर, छ्योलिङ्ग गुम्वा, विष्णुमती नदी हुँदै लुडे खोला दोभानसम्म। त्यहाँबाट सिधै टोखा गणेश मन्दिर र सपनातिर्थ खोला भएर टोखा छहरे मार्ग हुँदै साङला जाने मोटर बाटोको दोसाँधसम्म। त्यहाँबाट जीतपुरफेदी जोड्ने मोटर बाटो हुँदै तीनपिप्ले बजार र थानागढी हुँदै कृष्ण प्रणामी मन्दिरसम्म। त्यहाँबाट ध्याम्पेखोलाको पुछार हुँदै कुँयालथोक गाउँलाई भित्र पारेर धारी खोल्सो हुँदै गोलढुङ्गाको नागार्जुन माध्यामिक विद्यालय र नागिन खोल्सी हुँदै लोलाङ्ग पुल तरेर बाटैबाटो पुरानो गुहेश्वरी मन्दिर हुँदै लखः पातः निकुन्ज सिमानासम्म। त्यसपछि नागार्जुन नगरपालिकाको निकुन्ज सिमानामा रहेको टौडल सिद्धी गणेश मन्दिरबाट मोटर बाटो हुँदै डल्लेको चोक, नसिढोकाको दोबाटो, तीनघरे तल्लो चोक, गैरीगाउँ, हलचोक हुँदै सिधै भद्रमती खोलाको कल्भर्ट र त्यस खोलैखोला माथितर्फ डाँडागाउँबाट जोडिने खोल्सोसम्म। त्यहाँबाट सिधै माथि खोल्सो हुँदै सेतो गुम्वा जाने मोटर बाटोसम्म। त्यहाँबाट वन क्षेत्र र आवादी जमिनको सिमाना हुँदै साखाहिटी खोल्सोसम्म। त्यहाँबाट मोटर बाटैबाटो सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर हुँदै भीमढुङ्गा भीमसेनस्थान मन्दिर र भीमढुङ्गा लामिडाँडा सडक महेश नारायण खोलामा जोडिएको स्थानसम्म ।

आज्ञाले,
उदय चन्द्र ठाकुर
नेपाल सरकारको सचिव

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

१४०५

अनुसूची - ३

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	बार्षिक लक्ष्य		बार्षिक प्रगति	
				परिमाण	बजेट (रू. लाखमा)	परिमाण	खर्च (रू. लाखमा)
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु							
११.१.२.५	पोष्ट भवन निर्माण	३१११२	संख्या	२.०	९८.०	२.०	४१.१२
११.३.२.६	मोटरसाईकल/स्कुटर खरिद	३११२१	वटा	१.०	३.०	१.०	२.९९
११.३.७.३	ल्यापटप खरिद	३११२२	वटा	१.०	१.०	१.०	०.९९
११.३.७.४	डेस्कटप कम्प्युटर खरिद	३११२२	सेट	१.०	०.८	१.०	०.८
११.३.७.५	प्रिण्टर खरिद	३११२२	वटा	२.०	१.०	२.०	०.९९
११.३.७.८	फोटोकपी मेशिन खरिद	३११२२	वटा	१.०	०.५	१.०	०.४९
११.४.२.१	वनपथ ग्राभेलिङ	३११५१	कि.मि.	३.०	९.०	१.५	८.९४
११.४.३.२	डढेलो नियन्त्रणका लागि अग्नीरेखा निर्माण	३११५१	कि.मि.	५.०	५.०	५.०	४.९८
११.४.५.२	पर्यटक पदमार्ग निर्माण	३११५१	कि.मि.	१०.०	१०.०	१०.०	९.९४
११.४.७.१	काठेपुल निर्माण	३११५१	वटा	१.०	५.०	०.०	०.०
११.४.७.३	कलभर्ट निर्माण	३११५१	वटा	१.०	५.०	१.०	४.९८
११.४.७.६	कजवे निर्माण	३११५१	वटा	१.०	५.०	१.०	५.०
११.४.१६.१	खानेपानी निर्माण (पाईप जडान)	३११५६	वटा	१.०	२.०	१.०	१.९१
११.४.१६.४	खानेपानी मुहान संरक्षण तथा व्यवस्थापन	३११५६	वटा	२.०	४.०	२.०	३.७८
११.४.१७.४४	वन्यजन्तुका लागि पानीपोखरी निर्माण	३११५७	वटा	२.०	४.०	२.०	२.०४
११.४.१७.५६.१	मेषजाली सहित तारवार निर्माण	३११५७	कि.मि.	३.०	७५.०	२.९	७१.७
११.४.१७.५८	पोष्टमा सोलार जडान	३११५७	वटा	४.०	४.०	४.०	३.९४
११.४.१७.६१	पर्यटक विश्रामस्थल निर्माण	३११५७	वटा	२.०	१०.०	२.०	९.०३
११.४.१७.३१७	ग्यबियन सहितको ढुंगा वाल निर्माण	३११५७	कि.मि.	१५.०	७.५	१५.०	७.५
११.४.२२.३	साईनबोर्ड /सूचना बोर्ड निर्माण	३११५९	वटा	१.०	१.०	१.०	१.०

क्र.सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	बार्षिक लक्ष्य		बार्षिक प्रगति	
				परिमाण	बजेट (रू. लाखमा)	परिमाण	खर्च (रू. लाखमा)
११.४.२२.१४	सार्वजनिक शौचालय निर्माण	३११५९	वटा	१.०	१०.०	१.०	९.६१
११.४.२२.१५	गोलघर/ प्रतिक्षालय निर्माण	३११५७	वटा	१.०	५.०	१.०	४.४७
११.४.२२.१७	मोटर ग्यारेज निर्माण	३११५९	वटा	१.०	२.०	१.०	१.९९
११.४.२२.१९	रिटेनिङ वाल निर्माण	३११५९	क्षेत्र	२.०	१०.०	२.०	९.९
११.४.२२.२०	नदि पहिरो नियन्त्रण कार्य	३११५९	क्षेत्र	२.०	१०.०	२.०	९.९४
११.४.२२.२३	कम्पाउण्डवाल निर्माण	३११५९	वटा	१००.०	५.०	१००.०	५.०
११.५.३.१	वनपथ मर्मत सुधार	३११७१	कि.मि.	१२.५	७.३७	१२.५	७.३७
११.५.५.२	गोरेटो बाटो मर्मत	३११७१	कि.मि.	१०.०	२.८९	१०.०	२.८९
११.५.५.३	पर्यटक मार्ग मर्मत तथा स्तरोन्नती	३११७१	कि.मि.	९.०	४.९७	९.०	४.९७
११.५.१६.२	खानेपानी मर्मत (पाईप जडान)	३११७१	वटा	१.०	०.४९	१.०	०.४९
११.५.१७.९	साइनबोर्ड /सूचना बोर्ड मर्मत	३११७१	वटा	२०.०	२.०	१०.०	२.०
११.५.१७.१०	पर्यटक टिकट काउण्टर मर्मत सुधार	३११७१	वटा	२.०	१.०	२.०	०.८४
११.५.१७.११	प्रतिक्षालय / गोल घर मर्मत	३११७१	वटा	०.०	०.०	०.०	०.०
११.५.१७.१४	सिमाना पर्खाल मर्मत	३११७१	क्षेत्र	०.०	०.०	०.०	०.०
११.५.२२.२	कार्यालय भवन मर्मत सुधार	३११७१	वटा	२.०	१०.०	२.०	१०.०
११.५.२२.३	पोष्ट भवन मर्मत	३११७१	वटा	१.०	०.४५	१.०	०.४५
११.५.२२.६	मठ /मन्दिर/गुम्बा मर्मत	३११७१	वटा	०.०	०.०	०.०	०.०
११.५.२२.१०	शौचालय मर्मत	३११७१	वटा	२.०	१.०	२.०	०.९३
११.५.२२.११	बिजुली वाइरिंग मर्मत	३११७१	वटा	३.०	१.४५	३.०	१.४५
११.६.१३.१४	कार्यालयको लागि फर्निचर खरिद	३११२३	पटक	१.०	२.६३	१.०	२.६३
११.३.७.८५	Spotting Scope र ट्राइपोड खरिद	३११२२	पटक	१.०	०.९९	१.०	०.९९
११.५.१७.४३	जीर्ण भवनको माथिल्लो तल्ला हटाई तल्लो तल्ला मर्मत सुधार	३११७१	वटा	१.०	१९.९९	०.९८	१८.८६
११.१.२.१३७	अधुरो पर्यटक सूचना केन्द्र निर्माण	३१११२	वटा	१.०	५०.०	१.०	२८.३४

क्र.सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	बार्षिक लक्ष्य		बार्षिक प्रगति	
				परिमाण	बजेट (रू. लाखमा)	परिमाण	खर्च (रू. लाखमा)
None	पोष्ट भवन निर्माण भुक्तानी (ककनी र गुर्जे)	३१११२	पटक	१.०	२२.०	१.०	२२.०
	क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्माः			**१३७.५**	**३७७.९५**		**२७८.९५**
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरु							
२.६.३.४	गेमस्काउट/सेनालाई पुनर्ताजकि तालिम	२२५११	जना	१.०	०.८	१.०	०.८
२.६.३.६	आखेटोपहार तथा जडिबुटी पहिचान सम्वन्धी तालिम	२२५११	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.६.६.४	सरोकावालासग संरक्षण सम्वन्धी अन्तरक्रिया गोष्टी	२२५१२	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.६.६.१४	मानव-वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनिकरण सचेतना गोष्ठी	२२५१२	पटक	२.०	१.०	१.०	०.५
२.७.५.६	वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२	संख्या	१००.०	१.०	१००.०	०.९९
२.७.५.७	संरक्षण सम्वन्धी प्रचार प्रसार सामग्री उत्पादन तथा बितरण	२२५२२	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.५.८	संरक्षण सम्वन्धी संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसार	२२५२२	महिना	१०.०	१.०	८.०	०.८
२.७.५.९	संरक्षण सम्वन्धी स्कूल शिक्षा कार्यक्रम	२२५२२	पटक	६.०	१.१	४.०	०.९६
२.७.५.४६	ईको क्लव संचालन सहयोग	२२५२२	वटा	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.२१.६	अतिक्रमण नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन	२२५२२	हेक्टर	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.२१.७	बरामद वन पैदावार व्यवस्थापन	२२५२२	पटक	२.०	०.४३	२.०	०.४३
२.७.२१.८	आखेटोपहार व्यवस्थापन	२२५२२	पटक	१.०	०.३	१.०	०.३
२.७.२१.९	प्लास्टिक सामग्री नियन्त्रण/ रोकथाम/ व्यवस्थापन	२२५२२	पटक	२.०	०.५	२.०	०.४९
२.७.२१.१०	चोरी शिकार नियन्त्रण स्विप अपरेसन	२२५२२	पटक	६.०	०.९५	५.०	०.९५
२.७.२१.१३.१	संरक्षित क्षेत्रका सरोकारवालाहरुसंग अन्तरक्रिया (डढेलो व्यवस्थापन)	२२५२२	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.२१.१३.२	डढेलो सचेतना तालिम (उपभोक्ता समूह स्तर)	२२५२२	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.२१.१३.४	गाउँ बस्ति नजिक डढेलो जोखिमयुक्त वन क्षेत्रको ब्यबस्थापन	२२५२२	पटक	१.०	०.५	१.०	०.५

क्र.सं.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	बार्षिक लक्ष्य		बार्षिक प्रगति	
				परिमाण	बजेट (रू. लाखमा)	परिमाण	खर्च (रू. लाखमा)
२.७.२१.१३.६	वन डढेलो व्यवस्थापन सम्बन्धी संचार माध्यमबाट प्रचार प्रसार	२२५२२	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.२१.१३.७	सेना, प्रहरी, प्रशासन, नागरिक समाजसंगको सहकार्यमा डढेलो नियन्त्रण	२२५२२	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
२.७.२१.१४	टुहुरा तथा समस्याग्रस्त वन्यजन्तु व्यवस्थापन	२२५२२	पटक	१.०	०.१७	१.०	०.१७
२.७.२१.१७	पर्यटकिय क्षेत्रको फोहोर मैला व्यवस्थापन (सरसफाई)	२२५२२	पटक	८.०	१.९७	६.०	१.५
२.७.२५.१७	मुद्दा अनुसन्धान तथा तहकिकात	२२५२२	पटक	९.०	०.६९	९.०	०.६८
२.७.२७.६	वन्यजन्तु सप्ताह (१-७ वैशाख)	२२५२९	पटक	०.०	०.०	०.०	०.०
ख) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरुको जम्मा				१०.४१		१०.२४	२२.०४
ग) कार्यक्रम तर्फको जम्मा (क + ख)				४३०.४४		३३७.४८	३००.९९
प्रशासनिक खर्च				६९८.९८		६७९.७३	
कुल जम्मा खर्च (ग + प्रशासनिक खर्च)				११२९.४२		१०१७.२१	

अनुसूची - ४

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना

क.स.	कार्यक्रम / क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य परिमाण	वार्षिक लक्ष्य बजेट	वार्षिक प्रगति परिमाण	वार्षिक प्रगति बजेट	कैफियत
अ	संरक्षण कार्यक्रम (३०%)						
१	पानीमुहान संरक्षण कार्यक्रम	वटा	१	०.७७	१	०.७७	
२	मध्यवर्ती सामुदायिक वनको कार्ययोजना तथा बिधान निर्माण तथा नवीकरण	वटा	६	१.८०	५	१.५०	
३	सामुदायिक वन संरक्षण कार्यक्रम	वटा	१२	५.४०	१२	५.४०	
४	मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्युनिकरण तथा राहत वितरण	बर्षभरी	१	१०	१	१०.००	
५	डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	पटक	१२	५	१२	५.४०	
	जम्मा		३२	२३.३७	३१.००	२३.०७	
आ	सामुदायिक विकास कार्यक्रम (३०%)						
१	समूह/समिति व्यवस्थापन	वटा	१२	१२.००	१२	१२.००	
१	धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र सुधार तथा व्यवस्थापन	वटा	११	११.३७	११	११.३२८६	
	जम्मा		२३	२३.३७	२३	२३.३२८६	
इ	आय आर्जन तथा सीप विकास कार्यक्रम (२०%)						
१	व्यवस्थापन समिति/उपभोक्ता समितिहरु / समुहहरु पुनर्गठन गर्ने (११ वटा समितिहरु, ३१८ वटा समुहहरु र १ वटा ब्यबस्थापन समिति)	वटा	३३०	१५.५८	३३०	१५.५८	
	जम्मा		३३०	१५.५८	३३०	१५.५८	
ई	संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम(१०%)						
१	समूहका पदाधिकारीहरुलाई बचत ऋण सम्बन्धि तालिम/पासबुक र प्रमाण पत्र छपाई	पटक	३००	५.३९	३००	५.३८५०	
२	स्कूल शिक्षा कार्यक्रम	पटक	१२	२.४०	१२	२.४०	
	जम्मा		३१२	७.७९	३१२	७.७८५०	
ऊ	प्रशासनिक खर्च (१०%)						
१	कार्यालय सहायकहरुको तलब	महिना	३	७.२०	३	७.२०	
३	व्यवस्थापन समितिको कार्यालय खर्च	वटा	१	०.५९	१	०.५९	
	जम्मा		४	७.७९	४	७.७९००	
			७०१	७७.९०	७००.००	७७.५५३६	

अनुसूची - ५

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सांगठनिक संरचना

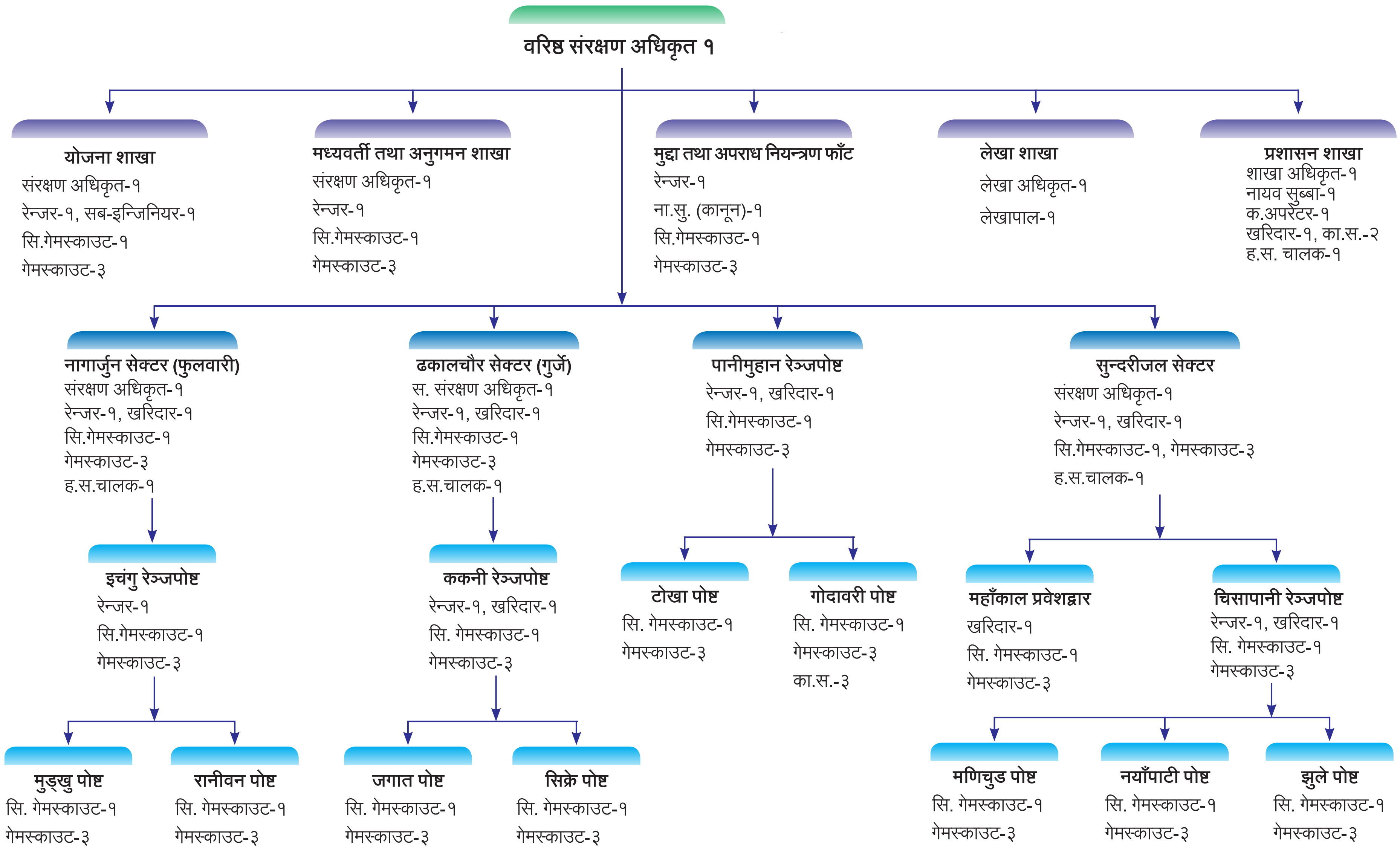

अनुसूची - ६

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी विवरण

क्र.सं.	पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समूह	दरवन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल वन सेवा	नेशनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	१	१	०	
२	संरक्षण अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल वन सेवा	नेशनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	५	५	०	
३	लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	०	१	
४	शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	०	
५	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	१	०	
६	नायब सुब्बा (कानून)	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल न्याय सेवा	कानून	१	०	१	
७	लेखापाल	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	१	०	
८	रेञ्जर	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल वन सेवा	नेशनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	१०	१०	०	
९	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल विविध सेवा		१	०	१	
१०	सव ईन्जिनियर	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल ईन्जिनियरिङ्ग	सिभिल/जनरल	१	१	०	
११	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८	५	३	
१२	सिनियर गेमस्काउट	रा.प.अनं.द्वितीय	नेपाल वन सेवा	नेशनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	१६	१६	०	
१३	सि. गेमस्काउट	रा.प.अनं. तृतीय	नेपाल वन सेवा	नेशनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	३	०	३	
१४	गेमस्काउट	श्रेणीविहिन	नेपाल वन सेवा	नेशनल पार्क एण्ड वाईल्ड लाईफ	५७	५१	६	६ लोकसेवा आयोगमा माग गरिएको, काजमा कार्यरत ३
१५	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहिन	नेपाल ईन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल	४	३	१	करार सेवावाट पदपूर्ति
१६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५	५	०	करार सेवावाट पदपूर्ति
	जम्मा				**११६**	**१००**	**१६**	

अनुसूची - ७

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयमा हालसम्मका प्रमुखहरुको नामावली

क्र.स	पद	नाम, थर	अवधि		कैफियत
			देखि	सम्म	
१	निमित्त प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री वेद कुमार ढकाल	२०५८।११।०६	२०५९।०२।१३	काज
२	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री फणिन्द्रराज खरेल	२०५९।०२।१४	२०६१।१२।१५	
३	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री मेघ वहादुर पाण्डे	२०६१।१२।१६	२०६४।०५।०६	
४	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री पुरन भक्त श्रेष्ठ	२०६४।०५।०९	२०६५।१०।०३	
५	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री तुलसीराम शर्मा	२०६५।१०।०५	२०६५।१२।०५	काज
६	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री पुरन भक्त श्रेष्ठ	२०६५।१२।०६	२०६६।०३।१९	
७	निमित्त प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री मनोज कुमार शाह	२०६६।०३।२१	२०६६।०८।२७	
८	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री गोपाल प्रकाश भट्टराई	२०६६।०८।२८	२०७१।०५।३०	
९	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री किशोर कुमार मेहता	२०७१।०७।०९	२०७२।०५।०२	
१०	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री कमलजङ्ग कुँवर	२०७२।०६।२७	२०७५।०८।०३	
११	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री डिल बहादुर पुर्जा पुन	२०७५।०८।०९	२०७७।०७।१४	
१२	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौड्याल	२०७७।०७।१७	२०८०।०२।२२	
१३	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	डा. गणेश पन्त	२०८०।०२।२२	हाल सम्म	

अनुसूची - ८

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा कार्यरत कर्मचारीको दरबन्दी अनुसार नामावली

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	डा. गणेश पन्त	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	कार्यालय प्रमुख	२०८०-०२-२२	
२	श्री केदारनाथ कट्टेल	संरक्षण अधिकृत	मध्यवर्ती तथा अनुगमन शाखा	२०७७-०९-१९	
३	श्री शिवलाल गैरे	संरक्षण अधिकृत	योजना शाखा	२०७८-०७-२६	
४	श्री आनन्दराम श्रेष्ठ	शाखा अधिकृत	प्रशासन शाखा	२०७९-०५-०१	
५	श्री हरिभक्त सिग्देल	नायब सुब्बा	प्रशासन शाखा	२०७६-११-०१	
६	श्री नरबहादुर पुन	लेखापाल	लेखा शाखा	२०७९-०९-०७	
७	श्री मन्जित विष्ट	रेञ्जर	योजना शाखा	२०७८-०७-२६	
८	श्री लव गुरागाई	रेञ्जर	मुद्दा तथा अपराध नियन्त्रण फाँट	२०७९-०६-३१	
९	श्री सरोज खड्का	रेञ्जर	मध्यवर्ती तथा अनुगमन शाखा	२०७९-०६-३१	
१०	श्री नविन चौधरी	सव ईन्जिनियर	योजना शाखा	२०७९-०१-२५	
११	श्री रमेश कुमार सिंह	खरिदार	जिन्सी फाट	२०७३-०७-०१	
१२	श्री सन्तोष पराजुली	गेमस्काउट	मुद्दा तथा अपराध नियन्त्रण फाँट	२०७७-१०-१४	
१३	श्री उचेन भोटे	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०८०-०१-१२	काज
१४	श्री सुनिल पंडित क्षेत्री	कार्यालय सहयोगी	लेखा शाखा	२०६९-०५-०१	
१५	श्री गोपाल बस्नेत	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन शाखा	२०६४-०१-०१	
१६	श्री दिपेन्द्र भण्डारी	कार्यालय सहयोगी	योजना शाखा	२०७२-०५-०१	
१७	श्री युवराज पुडासैनी	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन शाखा	२०७२-०५-०१	
१८	श्री कुलदिप लामिछाने	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन शाखा	२०७९-०८-०६	
१९	श्री श्याम लामा तामाङ	हलुका सवारी चालक	प्रशासन शाखा	२०७८-१२-०१	
२०	श्री सूर्यलाल चौधरी	हलुका सवारी चालक	प्रशासन शाखा	२०७९-०९-१८	
२१	श्री राम लामा तामाङ	हलुका सवारी चालक	प्रशासन शाखा	२०७१-०९-०१	

श्री पानीमुहान रेञ्जपोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री दिपक कुमार चन्द	रेञ्जर	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री निसन राई	सिनियर गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७९-०६-३१	
३	श्री जुनुमाया लामा	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०६९-०२-२४	
४	श्री चन्द्र बहादुर थापा	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७८-०८-०३	
५	श्री कर्णवीर वि.सी.	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७९-१२-१७	
६	श्री बुद्धिविर तामाङ	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७९-१२-१७	
७	श्री मनिराज सुनुवार	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७८-०८-०६	
८	श्री सरस्वती लम्साल	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७८-०८-०६	
९	श्री विपना राई	गेमस्काउट	पानीमुहान रेञ्जर पोष्ट	२०७९-०९-२२	

तारेभिर पोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री कृष्णराज न्यौपाने	गेमस्काउट	तारेभिर पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री सुरेन्द्र लामा	गेमस्काउट	तारेभिर पोष्ट	२०७९-१२-१७	

टोखा पोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री सरस्वती घिमिरे	सिनियर गेमस्काउट	टोखा पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री पवित्रा पन्थी	गेमस्काउट	टोखा पोष्ट	२०७८-०८-०६	
३	श्री याम कुमारी विष्ट	गेमस्काउट	टोखा पोष्ट	२०७९-०६-३१	
४	श्री चन्द्र कला अर्याल	गेमस्काउट	टोखा पोष्ट	२०७९-१२-०९	

गोदावरी पोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री शशिकला राई	सिनियर गेमस्काउट	गोदावरी पोष्ट	२०७७-०७-२०	

सुन्दरीजल सेक्टर

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री सिर्जना श्रेष्ठ	संरक्षण अधिकृत	सुन्दरीजल सेक्टर	२०७६-०८-१०	
२	श्री नारायण प्रसाद देवकोटा	रेञ्जर	सुन्दरीजल सेक्टर	२०७९-०९-१७	
३	श्री लक्ष्मी रावत	खरिदार	सुन्दरीजल सेक्टर	२०८०-०३-०३	
४	श्री तेज बहादुर विष्ट	सिनियर गेमस्काउट	सुन्दरीजल सेक्टर	२०७९-१२-१७	
५	श्री पदम बहादुर राई	गेमस्काउट	सुन्दरीजल सेक्टर	२०७९-१२-१७	
६	श्री विमला ढकाल	गेमस्काउट	सुन्दरीजल सेक्टर	२०७९-१२-१७	
७	श्री जयन राई	गेमस्काउट	सुन्दरीजल सेक्टर	२०७९-०६-३१	

चिसापानी रेञ्जपोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री लक्ष्मी राई	रेञ्जर	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	२०७८-०७-१४	
२	श्री भैरव बहादुर शाही	सिनियर गेमस्काउट	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	२०७९-०६-३१	
३	श्री नारायण प्रसाद शर्मा	गेमस्काउट	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	२०७८-०८-०६	
४	श्री रामकाजी खत्री	गेमस्काउट	चिसापानी रेञ्जपोष्ट	२०७९-०६-३१	

झुले पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री रोशन चौलागाई	सिनियर गेमस्काउट	झुले पोष्ट	२०७९-०६-३१	
२	श्री कमल रसाईली	गेमस्काउट	झुले पोष्ट	२०८०-०२-२४	
३	श्री कपिल भण्डारी	गेमस्काउट	झुले पोष्ट	२०८०-०२-१४	

मणीचुड पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री आशिष न्यौपाने	गेमस्काउट	मडिचूड पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री जनक वि.क.	गेमस्काउट	मडिचूड पोष्ट	२०७८-०८-०६	

नयाँपाटी पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री भगवती चौलागाई	सिनियर गेमस्काउट	नयापाटी पोष्ट	२०७८-०८-०६	
२	श्री लोक बहादुर के.सी.	गेमस्काउट	नयापाटी पोष्ट	२०७८-०८-०६	
३	श्री प्रल्हाद बुढाथोकी	गेमस्काउट	नयापाटी पोष्ट	२०७९-१२-१७	

मंहाकाल प्रवेशद्वार पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री मनबहादुर बुढा	खरिदार	महाकाल प्रवेशद्वार	२०७७-०५-२६	
२	श्री पेशल कुमार मगर	सिनियर गेमस्काउट	महाकाल प्रवेशद्वार	२०७९-०६-३१	
३	श्री झलक बहादुर घले	गेमस्काउट	महाकाल प्रवेशद्वार	२०७८-०८-०६	
४	श्री छविन्दा दाहाल	गेमस्काउट	महाकाल प्रवेशद्वार	२०७८-०८-०६	
५	श्री रामकृष्ण नेपाल	गेमस्काउट	महाकाल प्रवेशद्वार	२०७६-१०-१४	

ढकालचौर सेक्टर

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री कान्ति कंडेल	संरक्षण अधिकृत	ढकाल चौर सेक्टर	२०७९-०८-१८	
२	श्री सुदिपराज अधिकारी	रेञ्जर	ढकाल चौर सेक्टर	२०७९-०६-३१	
३	श्री दिपेन्द्र चौधरी	खरिदार	ढकाल चौर सेक्टर	२०७९-०९-०४	
४	श्री कर्णबहादुर बटाला	सिनियर गेमस्काउट	ढकाल चौर सेक्टर	२०७८-०८-०६	
५	श्री गंगा देवी भक्री	गेमस्काउट	ढकाल चौर सेक्टर	२०७९-०६-३१	
६	श्री लक्ष्मी तामाङ	गेमस्काउट	ढकाल चौर सेक्टर	२०७५-०२-०९	
७	श्री लक्ष्मीदेवी आचार्य	गेमस्काउट	ढकाल चौर सेक्टर	२०७९-१२-१७	
८	श्री अरुण माझी	गेमस्काउट	ढकाल चौर सेक्टर	२०८०-०२-०५	

ककनी रेञ्जपोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री मनोज अवस्थी	रेञ्जर	ककनी रेञ्जरपोष्ट	२०७८-०९-११	
२	श्री रन बहादुर रोकाया	सिनियर गेमस्काउट	ककनी रेञ्जरपोष्ट	२०७८-०८-०६	
३	श्री राकेश तामाङ	गेमस्काउट	ककनी रेञ्जरपोष्ट	२०७९-०६-३१	
४	श्री अइन्द्र विक्रम सौंवा	गेमस्काउट	ककनी रेञ्जरपोष्ट	२०७८-०८-०६	

सिक्रे पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री सुरज बस्नेत	सिनियर गेमस्काउट	सिक्रे पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री अनिल के.सी.	गेमस्काउट	सिक्रे पोष्ट	२०७८-०८-०३	

जगात पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री विनोद सिंह	सिनियर गेमस्काउट	जगात पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री संजीत कुमार यादव	गेमस्काउट	जगात पोष्ट	२०७९१२-१७	

पाँचमाने पोष्ट

क्र.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री पदमलाल भुषाल	गेमस्काउट	पाँचमाने पोष्ट	२०७९-०६-३१	
२	श्री विवेक कुमार सिंह	गेमस्काउट	पाँचमाने पोष्ट	२०७८-०८-०६	

नागार्जुन सेक्टर

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखाष्टोप/रटक्से/	शाखाामष्टोप/रटक्से/ खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री रविन चौधरी	संरक्षण अधिकृत	नागार्जुन सेक्टर	२०७८-०९-०१	
२	श्री उन्नती शर्मा	रेञ्जर	नागार्जुन सेक्टर	२०७८-०८-२३	
३	श्री रमेश भुसाल	खरिदार	नागार्जुन सेक्टर	२०७७-०५-२६	
४	श्री केशवराज भेटवाल	सिनियर गेमस्काउट	नागार्जुन सेक्टर	२०७८-१०-२६	
५	श्री चन्द्र बहादुर बुढाथोकी	गेमस्काउट	नागार्जुन सेक्टर	२०७६-०३-०१	
६	श्री प्रेम बहादुर बोहरा	गेमस्काउट	नागार्जुन सेक्टर	२०७९-१२-१७	
७	श्री विष्णु कार्की	गेमस्काउट	नागार्जुन सेक्टर	२०७९-१२-१७	
८	श्री इन्द्रमाया नगरकोटी	गेमस्काउट	नागार्जुन सेक्टर	२०७६-०८-२५	
९	श्री देव बहादुर खड्का	गेमस्काउट	नागार्जुन सेक्टर	२०७९-१२-१७	

मुड्खु पोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखाष्टोप/रटक्से/	शाखाामष्टोप/रटक्से/ खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री गायत्री मण्डल	सिनियर गेमस्काउट	मुड्खु पोष्ट	२०७८-०८-०६	
२	श्री शान्ति खनाल	गेमस्काउट	मुड्खु पोष्ट	२०७९-१२-१७	
३	श्री मनकुमारी सोति	गेमस्काउट	मुड्खु पोष्ट	२०७९-०६-३१	

रानीवन पोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री शिवलाल घिमिरे	सिनियर गेमस्काउट	रानीवन पोष्ट	२०७९-१२-१७	
२	श्री कमला बोहरा	गेमस्काउट	रानीवन पोष्ट	२०७८-०८-०६	
३	श्री बसन्ता पोखरेल	गेमस्काउट	रानीवन पोष्ट	२०७७-०७-१९	

ऐन डाँडा पोष्ट

क.स.	कर्मचारीको नाम थर	हालको पद	शाखा/सेक्टर/पोष्ट	शाखा/सेक्टर/पोष्टमा खटाइएको मिति	कैफियत
१	श्री सन्जा तामाङ्ग	गेमस्काउट	ऐन डाँडा	२०७९-१२-१७	
२	श्री उपार सिङ लामा	गेमस्काउट	ऐन डाँडा	२०७९-१२-१७	

अनुसूची - ९

आ. व. २०७९/०८० मा खानेपानी मर्मतको अनुमति विवरण

क.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधुरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
१	बलेतार खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	३	गोलढुंगा जितपुर	नागार्जुन	२०७९	४	२३	११	मर्मत	३२८४१७	३०७१६५९	१ इन्च
२	गौरीगाउँ जीतपुरफेदी खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	३	गोलढुंगा जितपुर	नागार्जुन	२०७९	४	२०	८०	मर्मत	३३१४३६	३०७५४६५	
४	कुन्चीप्वाकल खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	१	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०७९	९	२८	३००-३५०	मर्मत	३३२१९८	३०७६९७६	१ इन्च
५	लालबारी टोल विकास संस्था	काठमाण्डौ	टोखा	१	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०७९	१०	२५	५००	मर्मत	३३४९५२	३०७७२९०	
६	चौकी भङ्याङ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	संखरापुर	४	मनिचुड कगेश्वोरी	सुन्दरीजल	२०७९	१०	२५	३५	मर्मत	२५४६१७.५२	८५२९३६.४१	
७	काभ्रेस्थली मसार खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	१	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०७९	११	२	८२	मर्मत	३३२५१५	३०७६६६९	
८	गौरीगाउँ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	टोखा	१	बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०७९	११	१०	७४	मर्मत	३३५४३०	३०७७१०१	
९	तारागाउँ विकास समिति	काठमाण्डौ	ककनी		बौडेश्वर महादेव	ढकालचौर	२०७९	११	२५		मर्मत	३३०७५९	३०७७२३०	
१०	शिवपुरी बालुवा खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	११	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०७९	११	१७	५००	मर्मत	३४०६४०	३०७३८८५	अर्को २ ओटा मुहान
१२	सुवालक्ष्मी ओक्ष् बुइल्देर्स जे. भी.	धादिङ.	धुनबेशी	१	रमकोट भिमढुंगा छत्रेदेउराली	नागार्जुन	२०७९	१२	१७		मर्मत			म्याद थप ३२ मिमि
१३	ढाडे बादुरे शार्कीटार खानेपानी योजना	धादिङ.	धुनबेशी	१	रमकोट भिमढुंगा छत्रेदेउराली	नागार्जुन	२०७९	१२	२२					३२ मिमि
१४	रानीवन नासिढोका खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाडौं	नागार्जुन	१	रानीवन नासिढोका	नागार्जुन	२०७९	१२	२९	५०	मर्मत			७५ मिमि
१५	मातृ नेपाल बाल गृह	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	३	गोलढुंगा जितपुर	नागार्जुन	२०८०	१	४	५५	मर्मत	३२८४२०	३०७११९२	२५ मिमि

क.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधुरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
१६	भसन्थली लिपिकोट खानेपानी व्यवस्थापन उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	४	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८०	१	८	२००	मर्मत	2746590	8520472	१ इन्च
१७	अल्ले थुम्की खानेपानी आयोजना	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	२	बौडेस्वर महादेव	ढकालचौर	२०८०	१	८	२००	मर्मत	३३२५५९	३०७६६५५	१ इन्च
१८	कलिशरण माध्यानिक विद्यालय	काठमाण्डौ	तारकेश्वर	३	गोलढुंगा जीतपुर	नागार्जुन	२०८०	१	२४	३५० विद्यार्थी	मर्मत	३३०३८९	३०७३७४४	२५ मिमि
१९	शैलमतेश्वोर घट्टेखोला खानेपानी उपभोक्ता सामिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	१	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८०	२	९	१५०	मर्मत	३४४४२३	३०७२५६८	
२०	काठमाण्डौ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड	काठमाण्डौ	काठमाण्डौ	१६		नागार्जुन	२०८०	१	४	३०००	नयाँ			६ इन्च
२१	मणिचुड बृहत खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	शंखारापुर	८	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८०	२	१२	४००	मर्मत	३४८४९७	३०७१५६२	१ इन्च
२२	पासिकोट खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	५	बिष्णु चपली	पानिमुहान	२०८०	२	१७		मर्मत	२७४८३४१	८५२१२३३	२ इन्च
२३	खड्का गाउँ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	१	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८०	२	२१	७०	मर्मत	२७.७७२३	८५.४१६२	
२४	चापली गाउँ खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	४	बिष्णु चपली	पानिमुहान	२०८०	२	२३		मर्मत			१ इन्च
२५	ब्राम्जे खानेपानी ट्यांकी निर्माण समिति	काठमाण्डौ	बुढानीलकण्ठ	१		पानिमुहान	२०८०	२	२६	२५-30	मर्मत	२७४७१९९	८५२०६५०	
२६	महांकाल भैरव खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	१	सुन्दरीजल शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८०	२	२६	१००	मर्मत			
२७	दसेडाडा बृहत् खानेपानी उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	नागर्जुन	८	रामकोट भिमढुंगा छत्रदेउराली	नागार्जुन	२०८०	२	२६	३००	मर्मत	२८४५.१४	८५१५.०१६	१ इन्च
२८	खानीखोला खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	नुवाकोट	ओखरपौवा	२	ककनी ओखरपौवा	ढकालचौर	२०८०	२	३०	९८	मर्मत	३३०२०१	३७६९९६	१ इन्च

क.स.	खानेपानी उपभोक्ता समिति/ आयोजनाको नाम	ठेगाना			मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	सेक्टर	अनुमति प्रदान गरेको मिति			लाभान्वित घरधूरी संख्या	नयाँ / मर्मत	जी. पी. एस.		कैफियत
		जिल्ला	पालिका	वडा नं.			साल	महिना	गते			x	y	
२९	राईटार खानेपानी योजना	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	३	सुन्दरीजल शिवपुरी		२०८०	३	१		नयाँ	२७४५३६	८५२४२६	
३०	गोकर्णेश्वर बृहत खानेपानी योजना	काठमाण्डौ	गोकर्णेश्वर	३	सुन्दरीजल शिवपुरी		२०८०	३	१		नयाँ	२४४७००	८५२३३५	
३१	गौरूथोक खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	सिन्धुपाल्चोक	मेलम्ची	३	सिन्धु शिवपुरी	सुन्दरीजल	२०८०	३	४	२५०	मर्मत	३४९०४८	३०७५३९०	१ इन्च
३२	लिपिकोट खानेपानी व्यवस्थापन उपभोक्ता समिति	काठमाण्डौ	बुढानिलकण्ठ	४	विष्णु चपली	पानीमुहान	२०८०	३	१२	२५	मर्मत	२७४६७७८	८५२०८३८	१ इन्च
३३	पाँचमाने जितपुर बृहत खानेपानी आयोजना	काठमाण्डौ	नागार्जुन	३	गोलढुंगा जितपुर	नागार्जुन	२०८०	३	१५		मर्मत			१ इन्च

अनुसूची - १०

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा रहेका पदमार्गहरुको विवरण

क्र.सं.	मार्ग	पुग्न लाग्ने समय (पैदल)	कैफियत
१	पुरै अग्नि रेखा	५ दिन	शिवपुरी पर्वत श्रृङ्खला परिक्रमा
२	ककनी - जगात - शिवपुरी चुचुरो - चिसापानी	२ दिन	
३	पाँचमाने - तारकेश्वर - धौलेश्वर	४ घण्टा	
४	जगात - गुर्जे - लिपिकोट - बिष्णुपादुका - पानीमुहान	६ घण्टा	
५	गुर्जे - डाँडागाउँ - विष्णुपादुका - ढोका भञ्ज्याङ – शिवपुरी	५ घण्टा	
६	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - ढोका भञ्ज्याङ – शिवपुरी	४ घण्टा	
७	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - पानीमुहान - नागी गुम्बा -सुन्दरीजल	६ घण्टा	
८	लिपिकोट (बुढानिलकण्ठ) - विष्णुपादुका - सिक्रे	५ घण्टा	
९	पानीमुहान - ढोका भञ्ज्याङ – सिक्रे	५ घण्टा	
१०	पानीमुहान - ढोका भञ्ज्याङ – शिवपुरी चुचुरो	४ घण्टा	
११	पानीमुहान - हेलिप्याड - देउराली - वागद्वार - शिवपुरी	४ घण्टा	
१२	पानीमुहान - हेलिप्याड - नागी गुम्वा - मुदेउराली - वागद्वार - शिवपुरी चुचुरो	४ घण्टा	
१३	सुन्दरीजल -मणिचुड -धाप- चिसापानी	६ घण्टा	चिसापानी हुँदै गोल्फुभञ्ज्याङ कुटुमसाङ गोसाइकुण्ड वा हेलम्बु (लाम्टाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज) जान सकिने
१४	सुन्दरीजल- मुलखर्क -धाप - चिसापानी	५ घण्टा	
१५	सुन्दरीजल- मुलखर्क - धाप - चिसापानी - चगाउँ - पाटेश्वारा - गुर्जे भञ्ज्याङ	३ दिन	
१६	फुलवारी गेट - रानीवन - जामाचो (नागार्जुन चुचुरो)	५ घण्टा	अग्नि रेखाको मार्ग
१७	फुलवारी गेट - जामाचो	३ घण्टा	
१८	मुड्खु - छत्रेदेउराली - ऐनडाँडा - जामाचो	५ घण्टा	
१९	मुढ्खु - स्वाना गाउँ - छत्रेदेउराली	३ घण्टा	

अनुसूची - ११

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश गर्दा लाग्ने प्रवेश शुल्कको विवरण

नेपालको राजपत्र खण्ड ६८, काठमाडौं, असोज २९ गते, २०७५ साल (संख्या ३४) भाग ३ को सुचना अनुसार
Published in Nepal Gazettes Section 68, dated 15 October2018, Number 34

राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश शुल्क सम्वन्धी विवरण (National Park Entry Fee)

क्र.सं.	विवरण	दस्तुर रु.	Rate (Rs.)
१.	राष्ट्रिय निकुञ्ज प्रवेश दस्तुर (National Park Entry Fee), प्रति व्यक्ति/प्रति प्रवेश/प्रति दिन (Per Person/ Per Entry/Per Day)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	१००।-	100.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	६००।-	600.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक(Foreigners other than SAARC)	१०००।-	1000.00
२.	सवारी साधन दस्तुर (Vehicle Entry Fee), प्रति सवारी/प्रति पटक (Per Vehicles/ Per Times)		
(क)	सुविधा प्राप्त बाटोको लागि		
(अ)	सार्वजनिक यातायात, मिनि बस, माइक्रो बस, ट्याक्सी (Public Vehicles,Mini Bus,Micro Bus,Taxi)	३०।-	30.00
(आ)	ट्रक, मिनि ट्रक, ट्र्याक्टर, लरी (Truck,Mini Truck,Tractor,Lorry)	५०।-	50.00
(इ)	डोजर, रोलर, क्रेन आदि (Doser,Roller,Crane etc.)	७५।-	75.00
(ख)	सुविधा प्राप्त बाटो बाहेक अन्य बाटोका सवारी साधनको लागि (प्रवेश शुल्क बाहेक)		
(अ)	मोटरसाइकल, स्कुटर (Motorcycle,Scooter)	१५०।-	150.00
(आ)	निजी कार, जीप, भ्यान, ट्याक्सी (Private Car,Jeep,Van,Taxi)	३५०।-	350.00
(इ)	माइक्रो बस, मिनी ट्रक, बस, ट्रक (Micro Bus,Mini Truck, Bus, Truck)	५००।-	500.00
(ई)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालयहरु, कुटनीतिक नियोगका झण्डा भएका सवारी साधन, सुरक्षा निकायहरु, जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु, बारुण यन्त्र र एम्बुलेन्स बाहेक सबै सरकारी संस्थान, गैर सरकारी संघ संस्थाका सवारी साधन	२५।-	25.00
(उ)	साईकल (Cycle) (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति सवारी/प्रति पटक (Per Vehicles/ Per Times)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	२०।-	20.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	५०।-	50.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक (Foreigners other than SAARC)	१५०।-	150.00
३.	तालिम प्राप्त पञ्जिकृत गाईडले निकुञ्जभित्र गाईड सेवा उपलब्ध गराए वापत गाईड शुल्क (प्रति गाईड/प्रति प्रति वर्ष)	२,५००।-	2500.00
४.	सोत्तर तथा पातपतिङ्गर सङ्कलन (प्रति पूर्जी प्रति दिन)	१०।-	10.00
५.	साइकल दौड कार्यक्रम (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति कार्यक्रम	५,०००।-	5000.00
६.	अल्ट्रा दौड कार्यक्रम (प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति कार्यक्रम	५,०००।-	5000.00

क्र.सं.	विवरण	दस्तुर रु.	Rate (Rs.)
७.	रक क्लाईम्बिङ (Rock Ckimbing) -प्रवेश शुल्क बाहेक), प्रति व्यक्ति/प्रति दिन (Per Person/Per day)		
(क)	नेपाली नागरिक (Nepali Citizen)	२५०।-	250.00
(ख)	सार्क मुलुकका नागरिक (SAARC Citizen)	५००।-	500.00
(ग)	सार्क बाहेक अन्य विदेशी नागरिक (Foreigners other than SAARC)	१०००।-	1000.00
८.	निकुञ्ज बाहिरका सुरक्षा निकाय र सरकारी संघ संस्थाको रक क्लाईम्बिङ प्रति कार्यक्रम	२,०००।-	2000.00
९.	व्यावसायिक जङ्गल ड्राइभ प्रति ट्रिप (प्रवेश शुल्क बाहेक)		
(क)	कार - ४ जना (ड्राईभर र गाईड बाहेक)	५००।-	500.00
(ख)	जीप - १० जना (ड्राईभर र गाईड बाहेक)	१,०००।-	1000.00
(ग)	भ्यान - १५ जना (ड्राईभर र गाईड बाहेक)	१,५००।-	1500.00

द्रष्टव्य :

(क) उल्लिखित दरमा मूल्य अभिबृद्धी कर समावेश गरिएको छ।

(ख) रीतपूर्वकको प्रवेशपत्र बाहकलाई मात्र निकुञ्जभित्र प्रवेश गर्न दिईनेछ।

(ग) घरपालुवा जीवजन्तुलाई राष्ट्रिय निकुञ्जको सुविधा प्राप्त बाटोबाट लैजाँदा दस्तुर लाग्ने छैन।

(घ) गाईड शुल्क बुझाउने गाईडलाई निकुञ्ज प्रवेश शुल्क लाग्ने छैन।

(ङ) सुविधा प्राप्त बाटो बाहेक अन्यत्र निकुञ्जले कायम गरेको मापदण्ड बमोजिम ध्वनी तथा वायु प्रदूषण गर्ने सवारी साध(नलाई प्रवेश उपलब्ध गराईने छैन।

(च) सुन्दरीजल-चिसापानी-नगरकोट जाने पर्यटकको हकमा सुन्दरीजलमा प्रवेश अनुमति लिएपछि भोलीपल्ट चिसापानीबाट नगरकोट जाँदा पुनः टिकट लिनु पर्ने छैन।

(छ) निजी विद्यालय,महाविद्यालय र बिश्व विद्यालयको पत्रसहित विद्यार्थीहरुलाई निकुञ्जको अवलोकन भ्रमणमा ल्याउँदा लाग्ने प्रवेश शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट दिइनेछ।

(ज) निकुञ्जभित्र सञ्चालन हुने साइकल दौड, अल्ट्रा दौड लगायतका कार्यक्रममा खेलाडी र कार्यक्रम आयोजकले प्रति व्यक्ति प्रवेश शुल्क समेत बुझाउनु पर्नेछ।

(झ) १० (दश) वर्ष मुनिका बालबालिका र ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई कुनै शुल्क लाग्ने छैन।

(ञ) मध्यवर्ती क्षेत्र भित्रका वन क्षेत्र वा ऐलानी पर्ति अतिक्रमण गरी बसि आएका वासिन्दाहरुलाई शुल्क र पानी प्रयोग गर्ने प्राथमिकतामा अग्राधिकार दिइने छैन।

(ट) सुविधा प्राप्त बाटोमा निजी मोटरसाईकल, कार,जीप र आकस्मिक सेवाका एम्वुलेन्स,बारुणयन्त्र जस्ता सवारी साधनमा कुनै दस्तूर लाग्ने छैन।

अनुसूची - १२

अध्ययन अनुमति प्रदान गरिएको विवरण

S.N	Researcher	Email ID	Phone no.	Research Topic
1	Krishna Prasad Maharjan	maharjankrishnaprasad@gmail.com	9841649198	Exposure and levels of Heavy Metals in Aquatic Vertebrates in Bagmati River System, Nepal
2	Karna Bahadur Batala	karnabatala67@gmail.com	9866827610	A case study on compensation due to Human-Wildlife Conflict in buffer Zone area of Shivapuri Nagarjun National Park (FY 2077/78)
3	Kritika Chaurel	kritikachaulagain@gmaiil.com	9860779849	Status of hunam wildlife conflict in buffer zone area of Shivapuri Nagarjun National Park
4	Anisha Shrestha	anshuansa98@gmail.com	9868843617	Strata use by Macaques (*Macaca assamensis* and *Macaca mulatta*) in Nagarjun forest of Shivapuri Nagarjun National Park, Kathmandu Nepal
5	Sandhya Shrestha	sandhyastha100@gmail.com	9843426888	`Prey availability and diet composition of Leopard (*Panthera pardus*) in and buffer zone of Nagarjun Forest of Shivapuri Nagarjun National Park
6	Bishnu Parajuli	parajulibishnu392@gmail.com	9748265420	Taxonomic revision of the genus Crotaria l. (fabacea) of Nepal
7	Pema Choijom Lama	choezom214@gmail.com	9860846469	Human leopard conflict in the bufferzone of Shivapuri Nagarjun National Park
8	Bijay Man Shakya	bijay@smartphones4water.org	9801841441	Hydrological Assessment of Headwater Streams of the Kathmandu Valley.
9	Payal Kumari Jain	Payalj928@gmail.com	9864845418	Comparison of Gastro-intestinal Parasite found in Monkeys of Shivapuri Nagarjun National Park and Temples of Kathmandu.
10	Asmita Dhungel	asmita8848@gmail.com	9843408945	Habitat Suitability of Analysis of Chinese Pangolin (*Manis pentadactyla*) in Shivapuri Nagarjun National Park.
11	Parshu Ram Regmi	parsuregmi3472@gmail.com	9867233476	Study of Lichens Diversity of Quercus Forest of Shivapuri Nagarjun National Park Area and Heavy Metal Accumulation in Different Parts of Kathmandu Valley.
12	Bird Conservation Nepal			Bird Watching Programme
13	Devaki Pandit	pandit.devaki35@gmail.com	9803634157	Habitat Suitability Analysis of *Sus Scrofa* Using Maxent Model (A study from Shivapuri Nagarjun National Park)

S.N	Researcher	Email ID	Phone no.	Research Topic
14	Dipesh Raj Pant	dpant2009@gmail.com	9841526411	Assessment on Factor Affecting Human Wild Animal Co-existence and Associated Mitigation Measures and Livelihood Status of Local Community in the Buffer Zone of Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal.
15	Bharat Babu Shrestha	shresthabb@gmail.com	9841241484	Threats Analysis and Management options of Invasive Alien Species in Protected Areas of Nepal.
16	Sanskriti Raj	rsanskriti514@gmail.com	9804968770	Litter Biomass and Soil Organic Carbon (SOC) in Pine Forest and Mixed Forest of Shivapuri Nagarjun National Park (SNNP)
17	Sher Singh Thagunna	shersinghthagunna@gmail.com	9851343575	Fish Study for EIA Bagmati Dam Project
18	Prativa Kaspal	prativa.kaspal14@gmail.com	9841488414	Habitat Resilience and Conservation Threats to Pangolin (*Manis spp*.) in Nepal.
19	Pooja Lama	poojalama.ths@gmail.com	9860902084	Factors influencing distribution of Chinese Pangolin (Manis pentadactyla) burrows in Manichud area, Shivapuri Nagarjun National Park.
20	Rushma Karki	karkirushma@gmail.com	9849089555	Effect of Forest Cover Change and Quality on Tree Species Diversity and Carbon Stock in Shivapuri Nagarjun National Park.
21	Binita Subedi	subedibinita465@gmail.com	9860910547	Assessment of Carbon Stock according to altitudinal variation
22	Sandesh Khanal	sandeshkhanal2001@gmail.com	9867162291	Economic Valuation of Ecosystem Services: The Case of Shivapuri Nagarjun National park.
23	Roshani Theeng Tamang	roshanitheeng456@gmail.com	9865079886	An assessment of human-common leopard conflicts (A Cases study from Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal)
24	Rakshya Basnet	rakshya.basnet12@gmail.com	9843491009	Occupancy Modelling of Leopard (*Panthera pardus*) in Kathmandu Valley, Nepal.
25	Kritika Bhandari	bhandarikritika777@gmail.com	9847370008	Impacts of Tourism on Plant Composition in Major Tourist Destinations of Kathmandu Valley: Chandragiri, Phulchowki, and Shivapuri.
26	Dinesh Prasad Joshi	pm.dineshjoshi@gmail.com	9868760221	Predicting the distribution of Invasive Alien Plants in Shivapuri Nagarjun National Park under current future climatic conditions.

अनुसूची - १३

मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरुको विवरण

क्र.सं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
१	पञ्चकन्या	बुढानिलकण्ठ न.पा. २	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	६३.७६	१७८	८५३	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
२	च्यानडाँडा	बुढानिलकण्ठ न.पा. २	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	४.२१	५६	३३९	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
३	आइतबारे	बुढानिलकण्ठ न.पा. ३ र ५, चिसेनी	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	१४.४९	१०१	४६५	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
४	डुकुर्नीदेवी	बुढानिलकण्ठ न.पा. १, तौलुङ्ग	काठमाण्डौं	विष्णु चपली	६.०४	८५	३४०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
५	देउराली महिला	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२.६२	३१	९८	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
६	सिमपाखा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	२.६२	३१	१७८	आ.व २०७५/२०७६ देखि २०७९/०८०	
७	स्यालपिन ढाँणपाखा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	९.५४	५४	३४९	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
८	च्यानडाँडा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१.५७	३२	२२२	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
९	बासिङडाँडा	शिवपुरी गा.पा.४	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	६.४६	६७	३५१	आ.व २०७४/०७५ देखि २०७८/०७९	
१०	सप्तकन्या	शिवपुरी गा.पा.७,	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	९४.७	९१	६०६	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
११	ग्रामिण द्धद्धदेवी	शिवपुरी गा.पा.७	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१५.८२	६१	३३५	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
१२	कालिका कुम्भेश्वरी	शिवपुरी गा.पा.८	नुवाकोट	गुर्जेभञ्ज्याङ	१२१.२६	६७	४५८	आ.व २०७८/०७९ देखि २०८२/०८३	
१३	मुड्खु सिर्जनशिल	तारकेश्वर न.पा.५	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	३.४७	२७	१५८	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१४	सिमलको पाखा	तारकेश्वर न.पा.५,विचारीथोक	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	७.५	१०७	५६४	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	प्रक्रियामा रहेको
१५	खोरिया पाखा स्याउली त्याउली	तारकेश्वर न.पा.५,आठमाइल	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	३.५१	४०	२१४	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१६	मरुवा पाखा	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	५.३	७१	३६४	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
१७	सालकोट	तारकेश्वर न.पा.३,	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	२७.१४	७०	५६३	आ.व २०७५/०७६ देखि २०७९/०८०	
१८	थाना गढी	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	३	४८	२२०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	

क्र.सं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
१९	ठाडोपाखा	तारकेश्वर न.पा.३	काठमाण्डौं	गोलढुङ्गा जितपुर	२.८७८	८२	४११	आ.व २०७८/०७९ देखि २०८२/०८३	
२०	देविस्थान सिमडाँडा	तारकेश्वर न.पा.२	काठमाण्डौं	बौडेश्वर महादेव	२५.३९	१९०	१०५०	प्रक्रियामा रहेको	
२१	ईचंगुनारायण	नागार्जुन न.पा. ३	काठमाण्डौं	ईचंगुनारायण	११.९२	६६	२८०	आ.व २०७८/०७९ देखि २०८२/०८३	
२२	जुगेखोला	नागार्जुन न.पा.३	काठमाण्डौं	ईचंगुनारायण	३.२८	९८	४३९	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२३	हरियाली	शंखरापुर न.पा.८	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	११.५	९८	४४१	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२४	मणिलिङगेश्वर	शंखरापुर न.पा.८	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	१४.४	११५	६९०	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२५	लुमाइदेवी	शंखरापुर न.पा.८	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	१.३०२	९०	४५८	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
२६	लप्सौरा	शंखरापुर न.पा.४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	३१.४२	११४	४५८	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२७	रात्माटे	शंखरापुर न.पा. ४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	३३.०८	१३३	४८८	आ.व २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१	
२८	सेतोभुमिस्थान	शंखरापुर न.पा.१,२,३,४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	३९.४५	१४८	७९८	आ.व. २०७५/७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
२९	बाटुली	शंखरापुर न.पा.४	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	७.३७	८७	४२६	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
३०	मकैचौर	कागेश्वरी मनाहरा न.पा. १	काठमाण्डौं	मणिचुड कागेश्वरी	९.३६७	३८	१६४	प्रक्रियामा रहेको	
३१	घोढ्याङपाखा	मेलम्ची न.पा.३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१३.८३	५०	३४३	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
३२	लामो सुमारा	मेलम्ची न.पा.१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	११.३७	२१	१०५	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
३३	भुमेस्थान	मेलम्ची न.पा,१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	०.७६	१०३	५५१	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
३४	मानेडाँडा	मेलम्ची न.पा,२	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	१.४४	१४६	७५५	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
३५	चौतारी डाडा महिला	मेलम्ची,न.पा,३	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	४.२९५	७५	३७५	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	

क.सं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
३६	धापाकाल्लो	मेलम्ची न.पा. २	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	५.२१	५४	३४९	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
३७	पातलगुफा सिमथलो	मेलम्ची,न.पा,१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	५.४७	८०	४१०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
३८	चौतारीडाडा काडो खोरीया	मेलम्ची,न.पा,१	सिन्धुपाल्चोक	सिन्धु शिवपुरी	७२.८७९	५५	२७५	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
३९	तीनडाँडा महिला	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	७.३९	१६	११३	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८०/८१ सम्म	
४०	आहालडाँडा चियानडाँडा	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	५.२७	३३	१३१	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/८० सम्म	
४१	बाटुले सिम	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	५.६५	२४	११५	आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८०/८१ सम्म	
४२	दिदीबहिनी ढुङ्गा	गोकणेश्वर-३,तारेभिर	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	१.८१	२३	१२०	आ.व. २०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म	
४३	चिसापानी भित्ता	गोकणेश्वर -३, वालुवा	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	२.२२	१५	१५०	आ.व. २०७७।०७८ देखी २०८१।०८२ सम्म	
४४	भण्डारी कुलायन	गोकणेश्वर-२,पाखाचोक	काठमाण्डौं	सुन्दरीजल शिवपुरी	४.१२	६७	२६४	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
४५	खानीखोला चियानडाँडा	ककनी गा.पा.२	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	३७.९९	९१	५१२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
४६	शिरादेवी	ककनी गा.पा.५	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	१६२	१८०	४९७	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
४७	नागचा	ककनी गा.पा.१	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	९	२३३	१३८५	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
४८	बाह्रमाइल एकता	ककनी गा.पा १	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	८.३१	५९	२९८	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
४९	महालक्ष्मी	ककनी गा.पा.१	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	५	१५०	१०१५	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५०	हावेली	ककनी गा.पा २	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	२९.५	११९	६२३	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	

क्र.सं.	मध्यवर्ती सामुदायिक वन	हाल ठेगाना	जिल्ला	उपभोक्ता समिति	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसङ्ख्या	कार्य योजनाको अवधि	कैफियत
५१	ककनी घमाईलो पानीघाट	ककनी गा.पा.५	नुवाकोट	ककनी ओखरपौवा	११.१५	८९	४३२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५२	उमागाँउ	नागार्जुन न.पा. ६	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	३.५	५२	२२३	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५३	घट्टेखोला	नागार्जुन न.पा. ८	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	४	३०	२०२	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५४	महेश नारायण सल्लाबारी	धुनिवेशी न.पा. १	धादिङ्ग	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	१८.९१	७६	५०३	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	प्रक्रियामा रहेको
५५	दमदमे महेश नार ायण	नागार्जुन न.पा. ८	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	२०.८८	३४	१६०	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।२०८० सम्म	
५६	गोरखकाली	धुनिवेशी न.पा.१	काठमाण्डौं	छत्रेदेउराली रामकोट भिमढुङ्गा	१३.८	३७	३६१	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
५७	परगौपाखा	शिवपुरी गा.पा. २	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	५.३२	५२	२६०	आ.व. २०७५।०७६ देखी २०७९।०८० सम्म	
५८	चिपागांग मुइसे वागांगा	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	२४.७५	९०	२१०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
५९	लखेश्वरी	शिवपुरी गा.पा. ३	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	७.३४५	२६	१६०	आ.व. २०७६।०७७ देखी २०८०।०८१ सम्म	
६०	फुम्पारिल्वा	शिवपुरी गा.पा. १	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	१९.४३	६२	३१३	आ.व. २०७४।०७५ देखि २०७८।०७९ सम्म	प्रक्रियामा रहेको
६१	राङमेन चिसापानी	शिवपुरी १, तलाखु	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	८.२१	९३	४७५	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
६२	बुद्ध भुमि	शिवपुरी २, छाप	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	३.५४	५५	२८३	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
६३	धाङप्रा ब्रामाङ खोला	शिवपुरी १, तलाखु	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	६.२४	६१	३५९	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
६४	घट्टे डाँडा कुलो पर ाङ	शिवपुरी २, छाप	नुवाकोट	शिवपुरी चिसापनी	१.७३	३२	१६१	आ.व. २०७८।७९ देखि २०८२।०८३ सम्म	
	जम्मा				११२६.६९	४८५९	२५२६८		

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज
SHIVAPURI NAGARJUN NATIONAL PARK

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
पानीमुहान, बुढानीलकण्ठ, काठमाण्डौ
फोन नं. ०१-४३७०३५५
ईमेलः snnp.gov@gmail.com
वेवसाईटः www.snnp.gov.np